PENTRU

ORDINE, MUNCĂ și DREPTATE

Discursul

rostit în ședința Adunării Deputaților dela 19 Iulie 1920

Interpelări și Comunicări

în ședința dela 2 August 1920

La mormântul lui Ștefan cel Mare

cuvântare rostită în ziua de 15 Iulie 1919 la prima aniversare a morții lui
PE PAMÂNTUL DESROBIT

DE

ION ZELEA-CODREANU
DEPUTAT AL SUCEVII





HUȘI.—ATELIERELE ZANET CORLATEANU.—HUȘI

PENTRU

ORDINE, MUNCĂ și DREPTATE

Discursul

rostit în ședința Adunării Deputaților dela 19 Iulie 1920

Interpelări și Comunicări

în ședința dela 2 August 1920

La mormântul lui Ștefan cel Mare

cuvântare rostită în ziua de 15 Iulie 1919 la prima aniversare a morții lui
PE PĂMÂNTUL DESROBIT

DE

ION ZELEA-CODREANU
DEPUTAT AL SUCEVII



HUȘI. – ATELIERELE ZANET CORLĂTEANU. – HUȘI



ION ZELEA-CODREANU
DEPUTAT AL SUCEVII



CUVÂNT INAINTE

Tipăresc în această broşură un discurs, anunţări de interpelări şi comunicări din sesiunea extraordinară a Adunării Deputaţilor din 1920, cum şi cuvântarea dela mormântul lui Ştefan cel Mare din 1919. Toate sub titlul: Pentru **Ordine, Muncă şi Dreptate.** *Titlu sub care s'ar putea însuma tot ce am scris, tot ce am cuvântat, şi în genere toată munca şi toate silinţele mele, mai ales dela războiu încoace. Mi-am dat seama, că războiul acesta fără asămănare, a nimicit aproape puterea nervoasă, puterea de încordare răbdătoare a voinţei omeneşti, lăsând loc poftei de-a munci cât mai puţin şi de-a trăi cât mai bine. In acelaş timp, războiul a distrus în toată lumea bogăţii adunate de veacuri şi a îndatorat şi pe urmaşi, cel puţin pentru o sută de ani. Din aceste pricini aproape toate neamurile din lume au fost năpădite de duhul rău al desordinii, care tinde a se lăţi peste tot ca o boală molipsitoare. Boală, care este mai primejdioasă pentru viitorul oricărui neam, decum ar fi putut fi războiul însuşi.* **Neamul care va reuşi să se apere până la sfârşit de boala neorânduelii şi care cel dintâiu se va scutura de toropeală, purcezând cu energie la muncă încordată şi răbdătoare, neamul acela, zic, va avea cel mai strălucit viitor!**

Şi dece neamul cu acel viitor strălucit n'ar fi neamul nostru? Nimic nu-i lipseşte ca să poată fi! Nu este în lume scoarţă de pământ mai mănoasă, decât acea a pământului nostru românesc. Iar în adâncurile acelui pământ sânt atâtea bogăţii, încât nici cea mai îndrăzneaţă închipuire nu le poate socoti. Apoi neamul nostru — răsărit dinaintea tuturor vremilor din ţărâna acestui pământ — este alcătuit din inşi isteţi, cum nu sunt alţii

în lume, muncitori, blânzi şi viteji. Că aşa este, o mărturisesc veacurile şi o recunosc străinii! Atunci? Atunci **la oparte toropeala de după războiu, şi la muncă încordată, aprigă şi neadormită. Şi e sigur că, mai curând decât nădăjdueşte oricare dintre noi, ţara noastră mare s'ar preface într'un rai, în care fiecare Român ar trăi fericit.**

Dar muncă spornică fără rânduială, fără **ordine**, *nu se poate. Ordine avem în ţară, dar sânt vremile tulburi. Şi la vremuri tulburi se găsesc pescuitori destui: Unii mânaţi de pofta nestânsă de a ajunge sus, cât mai sus — necurăţeniile mâlului numai prin puhoiu, şi pleava numai prin furtună pot ajunge sus —, iar alţii seamănă vrajba în ţară, plătiţi de duşmanii neamului nostru, duşmani cari se tem de puterea viitoare a acestui neam, şi duşmani ascunşi, cari râvnesc şi pândesc bogăţiile neasemănate ale pământului românesc. Bogăţii, cari pot fi lesne smulse dela un neam slăbit prin desordine, de cari însă nu se va putea atinge lăcomia nici-unui străin, când ele vor fi stăpânite de un neam tare prin buna ordine a ţării.*

Cei arşi de pofta mărirÌi, pescuitorii în apă tulbure şi ticăloşii vânduţi străinilor se căznesc din răsputeri să samene vrajba, să înteţească desordinea, sau macar să împiedice munca, pentruca macar astfel lumea nemulţumită să fie împinsă la nebunia răsvrătirii. Işi strecoară veninul şoptind la ureche, scriind la gazete, răspândind broşuri şi manifeste revoluţionare, vorbind în adunări publice şi chiar dela tribuna parlamentară.

Din timpul războiului şi până astăzi s'au căznit cu o îndărătnicie şi îndrăzneală fără margini să producă desordine şi în ţara noastră. Au reuşit doar să întârzie munca de refacere a ţării şi să prelungiască dăinuirea atâtor suferinţi. Incolo nimic! Căci s'au izbit ca de-un zid de cuminţenia ţărănimii româneşti, de iubirea obştească pentru marele nostru Rege şi Dinastia noastră şi de Armată.

Instituţia armatei noastre s'a dovedit a fi scheletul de oţel al ţării: **Prin armată am biruit în războiu, cu armata am întemeiat România Mare, spiritul sănătos al armatei ne-a ajutat la păstrarea ordinei, armata românească ni chezăşueşte pentru totdeauna patria românească!**

Uneltitorii la desordine, îşi dau foarte bine seama de pie-

dicile cari au oprit planurile lor ticăloase. Deaceia ei caută să înşele ţărănimea, făgăduindu-i lucruri mari, neauzite, şi propovăduiesc ura împotriva Regelui nostru şi a armatei. **Să se ştie deci bine, că toţi aceia, cari caută să strecoare neîncrederea în Regele nostru — oricât de cu meşteşug şi pe dedeparte — şi hulesc pe ofiţeri şi armata, sânt duşmani ascunşi sau făţişi ai ţării, ai neamului românesc şi ai viitorului nostru!**

Iar cea mai sigură otravă la îndămâna uneltitorilor este de-a arăta — acuma în vremuri grele şi primejdioase — că nedreptăţile obşteşti sunt atât de mari, încât nu se mai pot îndrepta, decât prin pârjol şi revoluţie. Nedreptăţi au fost şi sunt la toate neamurile de când e lumea. Şi omenirea luptă necontenit pe căi legale împotriva nedreptăţilor. Iar poporul român are în votul obştesc arma cea mai sigură cu care în mod paşnic şi treptat va stârpi nedreptatea, alegând în sfatul ţării — care face legile şi priveghează la aducerea lor la îndeplinire — oameni din ce în ce mai cinstiţi şi mai pricepuţi. Iar **cei cari cârmuiesc astăzi, şi acei cari vor cârmui mâne să ştie bine — şi vor şti — că cea mai sigură temelie a unei ţări este dreptatea.** *Iar a face cât mai grabnică şi cât mai multă dreptate în ţara noastră, este de a lua arma cea mai primejdioasă din mâna uneltitorilor şi duşmanilor neamului nostru.*

Pe cât sânt de adânc convins că nu este altă cale pentru asigurarea viitorului fericit şi măreţ al neamului nostru, decât calea ordinii, muncii şi dreptăţii, tot pe atâta de sigur sânt, că mâna lui Dumnezeu pe această cale ne va călăuzi.

Ion Zelea-Codreanu

Huşi, 10 Septembrie 1920

DISCURSUL D-LUI ION ZELEA-CODREANU

ROSTIT IN ȘEDINȚA DELA 19 IULIE 1920

D. I. Zelea-Codreanu: D-le președinte, d-lor deputați, înainte de a intra în fondul discuției la Adresă, să-mi dați voie să-mi precizez atitudinea politică în această Adunare.

Regret că, pentru motive pe cari eu unul nu le înțeleg, stânga Camerei a părăsit locurile...

Voci: Nu toată stânga.

D. I. Zelea-Codreanu: Așa-i! Numai cea național-internațională! Am avea multe lucruri să le lămurim și în ceiace-i privește pe dumnealor. Eu voiu face însă abstracție de această lipsă și voiu vorbi așa ca și cum ar fi de față.

D-lor deputați, cea dintâiu datorie a mea este să-mi lămuresc, să-mi fixez atitudinea mea politică, deci atitudinea mea în această Adunare. *Țin să declar, înainte de toate, că vorbesc în numele crezului naționalist-democrat, a partidului naționalist-democrat, a acelui partid care a înțeles să rămână credincios doctrinei pe baza căreia s'a întemeiat la 23 Aprilie 1910;* a acelui partid, care înțelege că în virtutea acestei doctrine, trebue să se păstreze ordinea desăvârșită și deplină în mijlocul poporului român; a acelui partid, care înțelege — orice ar fi — să nu-și părăsească niciodată doctrina sa, și să urmeze înainte calea despre care crede că este singura mântuire pentru interesele poporului român.

Desigur că dacă onorata opoziție naționalist-inter-

națională ar fi aici, m'ar întreba: Cum „partid naționalist-democrat" pe câtă vreme eu și d. Cuza am candidat pe lista partidului poporului ?!

D-lor, țin să declar și să dovedesc că noi am avut tovărășie electorală în județul Suceava. Și în urma acestei tovărășii electorale cu partidul poporului, care este la cârmă, a fost rezultatul că s'au ales 2 candidați ai partidului naționalist-democrat și un candidat al partidului poporului.

D-lor, tot în aceste condițiuni am candidat și în județul Fălciiu. Manifestele sunt de față și ele pot fi oricând o probă în privința aceasta, pentru orice om de bună credință. Iată ce spun în manifestele pe cari le-am adresat în județul Suceava alegătorilor, vă citesc o frază dela mijloc: „Frați Români Suceveni, vă vorbesc în nu„mele crezului naționalist-democrat, crez pe care înțeleg „a-l păstra neștirbit, și de care nu mă voiu despărți „până la sfârșitul vieții mele! Vă vorbesc în numele „partidului naționalist-democrat, pe care munca mea grea „și jertfele mele cunoscute de toți l-au întemeiat în „acest județ, etc."

Aceiaș afirmare și în județul Fălciiu, unde am candidat în aceleași condiții. D-lor, aici în Cameră, noi — adică eu și d. Cuza — d. Cuza la timpul său va face aceiaș afirmare, noi facem parte din opoziție, nu facem parte din majoritate.

Insă noi, opoziția înțelegem să o facem așa cum credem că în vremile acestea ar trebui să fie făcută orice opoziție și de către ori cine (Aplause).

Opoziția noastră însemnează situație politică de complectă mână liberă, adică: Va veni guvernul și majoritatea, care reprezintă partidul care e la cârma țării, cu legi bune, vom fi cei dintâiu cari să aplaudăm aceste legi și să le susținem; va veni cu gesturi hotărâte de păstrarea ordinei publice în vremile grele, prin care trece neamul nostru astăzi, vom fi cei dintâiu cari să dăm sprijinul nostru, cei dintâiu cari să aplaudăm acest

lucru (aplause); iar dacă anumite gesturi le vom crede că sunt slabe din partea guvernului, dacă anumite legi vom crede că sunt împotriva intereselor țării, așa cum le înțelegem noi în virtutea doctrinei noastre, vom avea mai multă libertate să ne opunem cu toată energia acestor legi și să le combatem, pentrucă noi nu țintim nici la răsturnarea guvernului și mai puțin încă la răsturnarea ordinii publice, pe care acest guvern în momentul de față o reprezintă. (Aplause).

Aceasta este situația mea, aceasta e situația noastră a partidului naționalist-democrat în această Adunare.

Repet încăodată, că protestăm cu toată energia împotriva acelora cari s'au numit cândva naționaliști-democrați și continuă a uzurpa acest nume, dupăce au călcat în picioare doctrina care a dat naștere acestui partid și pe care noi înțelegem să o păstrăm sfântă și neatinsă. (Aplause)

Și cu aceasta intru în discuția Adresei.

D-lor deputați, eu înțeleg discuția la Adresă în modul acesta: Am dinainte proectul de răspuns la Adresă, citesc anumite pasagii din el și le discut, căci orice discuție relativă la acest proiect trebue să fie în legătură cu el.

Iată prima frază asupra căreia mă voiu opri:

„Adunarea deputaților este fericită că poate exprima simțiminte de iubire și de credință ale întregului neam românesc Suveranului..."

D-lor deputați, noi și desigur întregul neam românesc se asociază cu tot entusiasmul, cât poate fi în momentul acesta în sufletul tuturora, la această frază din Mesaj. (Aplause).

In ceiace privește *partidul naționalist-democrat*, care nu este alcătuit numai din cei ce suntem aici, ci care este mult mai numeros dincolo de incinta acestei Camere, și a cărui doctrină este în sufletul tuturor acelora cari cugetă așa cum cugetăm noi, *ținem să se știe că este înainte de toate, din principiu, un partid monarhist. Face parte din însăși doctrina noastră concepțiunea,*

că cea mai înaltă formă de guvernământ pentru orice neam, orice ţară, este monarhia constituţională, monarhia care garantează pe de o parte toate libertăţile cetăţeneşti, iar pe de alta continuitatea lucrărilor, continuitatea ideilor şi evoluţia firească a originalităţii unui popor.

D-lor deputaţi, suntem monarhişti, nu numai prin faptul că o spune în mod cogitaţional doctrina noastră, ci *suntem monarhişti şi ca sentiment, conform cu simţirea de veacuri a neamului nostru!*

D-lor, ceia ce am spus altădată, o repet şi acuma: *Poporul românesc, care* prin obârşia lui şi prin sângele lui, *a avut pe pământul acesta pe un Boerebista, pe un Decebal, pe un Ştefan cel Mare, pe un Mihai Viteazul, pe un Ion Vodă cel Cumplit,* poporul acesta — zic — *nu poate să fie decât un popor monarhist şi ca gândire şi ca sentiment. Dacă toate neamurile lumii la un moment dat ar crede altfel, afirmăm cu tărie că poporul românesc va rămânea adânc în convingerea că nu este altă formă superioară pentru guvernarea popoarelor, a ţărilor, a statelor, decât monarhia constituţională.*

D-lor deputaţi, dar *nu suntem numai monarhişti în principiu,* **noi suntem dinastici.** Un alt cuvânt, o altă noţiune. Dacă suntem dinastici, dinasticismul nostru se bazează tot pe tradiţia poporului românesc.

Dinasticismul ţărei acesteia — cunoaşteţi d-voastră din istorie — a mers aşa de departe, încât istoricii noştri au căutat să explice alcătuirea dinastiilor Basarabilor şi Muşatinilor ca urmaşe a Dinastiei lui Decebal şi Boerebista. Ştim din istorie că, *atât timp cât a existat o singură picătură de sânge de Muşatin, poporul românesc s'a strâns, ca în jurul unui pivot sfânt, pentru apărarea ţării, în jurul acelei picături de sânge de Muşatin,* care nu mai există.

Astăzi, când *avem o dinastie, care a devenit cu adevărat naţională din toate punctele de vedere, prin*

iubirea pe care a arătat-o poporului românesc şi intereselor poporului românesc, prin încrederea neclintită în destinele neamului acestuia şi jertfe supraomeneşti, poporul românesc întreg, dela un capăt la altul al ţării, înţelege să se strângă cu credinţă, cu nesfârşită dragoste în jurul acestei Dinastii, având nestrămutata credinţă că prin această Dinastie el îşi va valorifica toate aspiraţiunile lui pentru viitor. **Şi toată strălucirea sa viitoare, se va datora acestei credinţe pe care o are şi deapururi o vá păstra poporul românesc faţă de Dinastia sa.** (Aplause puternice).

Dar, d-lor deputaţi, merg mai departe:

Nu suntem numai dinastici, *noi partidul naţionalist-democrat care nu şi-a părăsit doctrina, suntem admiratori până la fanatism a Persoanei Auguste a Regelui nostru Ferdinand!* Şi suntem convinşi că nu există nici un partid de ordine şi nici o pătură socială din ţara românească care să nu împărtăşească această admiraţiune dusă până la extrem, faţă de Maiestatea Sa Regele Ferdinand I.

D-lor deputaţi, fiecare dintre noi şi cea din urmă babă dela sat a făcut jertfe pentru unitatea politică a tuturor Românilor; jertfe pentruca să vedem fluturând steagul românesc azi peste aproape întreaga întindere a pământului românesc; dar *nu există nimeni pe pământul românesc, care să fi făcut jertfe mai mari şi cu mai multă hotărâre, cu mai mult suflet şi mai multă inimă decât Regele nostru Ferdinand I, Regina noastră şi Prinţul nostru moştenitor!* (Aplauze frenetice).

D-lor deputaţi, *concluzia noastră, în ceiace priveşte persoana Maiestăţii Sale Regelui Ferdinand, este că noi îl considerăm* nu ca un domnitor oarecare, nu ca un Rege oarecare, ci *noi credem că e însuşi trimisul Providenţei Divine,* ca în vremurile cele mai cumplite şi mai grele pe care le-a văzut poporul românesc, *să călăuzească paşii neamului nostru spre biruinţa desăvârşită şi spre fericirea şi gloria care îl aşteaptă!* (Apl.)

D-lor deputaţi, aceasta fiind convingerea noastră, ţin să fac oarecari constatări dureroase, chiar în comparaţie cu vremea oligarhiei vechiului regat. Vedeţi, oligarhia aceia, care a fost, nu mai există şi nu mai poate fi. Nu poate fi, pentrucă oligarhie însemnează stăpânirea celor puţini împotriva intereselor celor mulţi. Şi această stăpânire era posibilă numai prin votul cenzitar, care era mai înainte. In momentul în care există votul universal, nu mai poate fi vorba de oligarhie, pentrucă votul universal egal, direct, secret, obligatoriu şi cu reprezentarea proporţională a minorităţilor politice, face ca întreaga naţiune să participe la cârmuire, face ca să nu mai existe o minoritate mică sau mare care să domnească împotriva intereselor mulţimei, ci mulţimea însăşi prin votul acesta se cârmueşte ea direct, prin delegaţii săi. Prin urmare nu mai poate fi vorba de oligarhia care a fost.

D. Dr. D. Lascu: Există şi se organizează pe baza votului universal.

D. I. Zelea-Codreanu: Imi pare foarte bine de această întrerupere. Veniţi mai aproape, căci întreruperile d-voastră sânt interesante. Că există şi se organizează pe baza votului universal? Dar, d-lor, dacă marea majoritate a ţării va veni şi va zice: Mie îmi trebue cutare ins care e oligarh în concepţia lui, ce să fac eu? Voi rămâne în minoritate, iar majoritatea va cârmui cum înţelege ea şi mă va opri să propovăduiesc şi să înfăptuiesc dictatura unei mici părţi asupra majorităţii, chiar dacă am încerca-o eu şi cu d-ta! Aceasta este democratie, adică domnia demosului, domnia poporului, domnia majorităţii. Sub regimul votului universal nu se poate cârmui nu numai împotriva majorităţii poporului ei, nici măcar împotriva intereselor minorităţii politice, căci minoritatea, după concepţia noastră electorală, are şi ea reprezentanţii ei în Parlament, deci ia parte la cârmuire! Prin urmare nu mai poate exista acea oligarhie! (Aplause).

A! d-ta vei zice: membri din fosta oligarhie se organizează pentru a continua vechile obiceiuri ale oligarhiei. Eu la aceasta îţi răspund: Dacă pot să o facă, dacă vor să o facă şi dacă majoritatea poporului român voieşte aceasta şi câtă vreme va voi aceasta, nici eu nu o pot schimba, nici d-ta, decât într'un singur fel: Să mergem acolo şi să spunem poporului român: Oameni buni, nu este bine să continue aceştia, ci este bine să vină alţii. El ne va asculta, dar va face aşa cum crede de cuviinţă, cu acel buletin de vot tainic, la vot unde numai el şi Dumnezeu ştie ce face. Şi acolo va face ce crede el de cuviinţă.

Dar spuneam, d-lor deputaţi, de această oligarhie. Nimeni nu a luptat cu mai multă jertfă şi cu mai multă primejdie ca mine — şi unii de aici o ştiu — împotriva acelei oligarhii, pe care eu am acuzat-o şi despre care am susţinut că este cea mai mare primejdie pentru interesele poporului românesc. D-lor, şi nici azi nu zic că a fost altceva decât un lucru care nu trebuia să fie şi că a fost o cârmuire primejdioasă pentru interesele poporului românesc. Şi astăzi spun că a avut 995 de defecte, dar trebuie să recunosc că pe lângă aceste 995 de defecte a avut şi vreo 5 calităţi.

Intre calităţile acelea pe cari le-a avut, voiu aminti două: în Camerile oligarhice, când se făcea — vă rog, daţi-mi voie să fac o comparaţie mai drastică, adică cer voie dela d. preşedinte — lupta se dădea cu floreta, în mod subţire...

D. Duiliu Zamfirescu, preşedinte: Sper că nu o să faceţi chestiune personală cu mine, fiind vorba de floretă. (Ilaritate).

D. I. Zelea-Codreanu: Lupta se dădea cu floreta, luptă subţire. Vedeţi, eu fac comparaţia acestei lupte, cu lupta care se dă în vremea democraţiei, şi eu regret că trebue să constat că lupta nu se mai dă cu floreta, ci se dă cu parul! (Ilaritate). Şi nu este de loc estetic acest lucru. (Aplause).

Iată, d-lor, o calitate pe care o avea vechea oligarhie. Dar mai avea încă una: Era subţire şi în alte obiceiuri de viaţă constituţională. Vorbeam aici de atitudinea partidelor faţă de Coroană.

D-lor, erau două partide, cari se succedau în mod de altfel foarte comod. Ei! Partidul când trebuia să plece dela putere, nu s'a pomenit de când există viaţă constituţională în vechea Românie, ca să vină cineva în faţa Coroanei şi să ameninţe şi să spună că dacă cumva au să fie licenţiaţi dela putere, dacă li se va primi sau dacă li se va cere demisia, sau, cum zic fraţii din Ardeal, va fi demisionat guvernul, atunci zidurile Palatului vor fi stropite cu sânge — nu se ştie, pe dinafară sau pe dinăuntru, — şi acest lucru să se mai spună şi în public pe urmă. Vechea oligarhie acest lucru nu-l făcea. (Apl.)

D. Dr. D. Lascu: Ameninţa şi vechea oligarhie. Făcea revoluţii de paradă.

D. Ion Zelea-Codreanu: Veţi vedea că vă dau lămuriri şi în privinţa aceasta. Işi arata şi vechea oligarhie colţişorii, dar ştiţi când? A! trecea un an-doi şi atunci i se părea incomod de a sta în opoziţie şi atunci mai şoptind, mai scoţând o gazetă, care nu avea răspunderea politică a partidului, începeau a avea o atitudine de nemulţumire, dar totdeauna foarte acoperite, când era vorba de Coroană. Aceasta pentru ca să fie, credeau dânşii, aduşi mai degrabă la putere.

Aşa era atitudinea atunci, şi noi naţionaliştii-democraţi am blamat-o totdeauna. Totuşi astăzi, prin comparaţie, trebue să recunosc: Iată una din calităţi: erau mai subţiri în procedarea lor. D-lor, este trist să constatăm că democraţia noastră începătoare începe cu atitudini cari sunt absolut regretabile şi cari sunt de natură să jignească adâncile sentimente dinastice ale poporului român. Veţi zice d-voastră: mă rog, în ce constă acuzaţia dumitale?

D-lor, eu nu ştiu cu preciziune, dar totuşi toată lumea ştie că cineva s'a lăudat către unul, doi sau trei, şi pe urmă ştie toată lumea, că a fost la Palat înainte de demisionarea vechiului guvern şi a ameninţat cu zugrăvirea zidurilor palatului cu sânge. D-lor, atitudinea aceasta n'a avut-o niciodată nimeni până acuma şi *împotriva acestei atitudini protestează poporul român!*

Al doilea, în timpul campaniei electorale, am citit eu în gazetă, şi nicăieri n'a fost desminţit lucrul acesta, că cineva care avea o mare răspundere politică, la o întrunire publică, explicând cum s'a retras, cum a fost forţat să se retragă vechiul guvern, a dat mai multe explicaţiuni şi a terminat cu fraza: „poale lungi şi minte scurtă". Dar, d-lor, aceste sunt vorbe rostite în întrunire publică, scrise la gazetă, dar câte nu s'au scris şi câte nu s'au vorbit din om în om! Şi sunt altele. Iată aici am gazeta oficială a unui partid: „Ţara Nouă", ziar al partidului ţărănesc, cu data de Vineri 28 Mai 1920. D-lor, întrucât poate să aibă această atitudine un partid care este ţărănesc, nu pot să-mi închipuiu. Pentrucă *în sufletul ţărănimii se află cel mai adânc sentiment dinastic şi sentiment de iubire pentru Regele, care a eliberat pe fraţii din ţările subjugate şi care a dat ţăranului libertate şi pământ, prin îndemnul Său şi prin pilda Sa.(Apl.)*

Şi iată care este atitudinea: Este aici, (arătând gazeta) Coroana regală alcătuită în formă de balon, cu o nacelă. In nacelă d. general Averescu, primul ministru, jos trei ţărani, şi d. general Averescu făcând semn cu batista ţăranilor, pe cari îi părăseşte şi se înalţă cu balonul, care este Coroana regală, iar jos este explicaţiunea „cel mai sigur mijloc de a se înălţa", adică educaţia ce se face ţărănimii este aceasta: D-ta, d-le general Averescu, eşti prim-ministru numai prin voinţa Coroanei, care caută să te salveze de furia mulţimii de jos, pe care d-ta o calci în picioare. Deci dar, pentru toate câte sunt, răspunzător este M. S. Regele, care te-a adus la putere şi te menţine la putere, împotriva voinţei poporului.

D-lor, aceste lucruri, încă odată repet, vechea oligarhie nu le făcea, şi este regretabil că noua democraţie le întrebuinţează.

D. A. C. Cuza: Aceasta nu este democrație, ci demagogie!

D. I. Zelea-Codreanu: E cu atât mai regretabil, că în loc de democrație, din cauza apucăturilor unora, avem demagogie!

D-lor deputați, fraza care urmează în proiectul de răspuns este: „Noile alegeri pe care înțelepciunea Maiestății Voastre le-a socotit necesare în împrejurările în cari ne aflam". Deci dar, despre alegeri.

Dela această tribună, dela început de când s'a deschis Camera până în ziua de astăzi, necontenit s'au adus acuzațiuni, și n'am auzit altfel de acuzațiuni, decât de ingerințe electorale.

In ceiace privește ingerințele electorale, nu cred ca să existe cineva în această Cameră, afară de d. Cuza și de mine, care să cunoască mai bine ce va să zică ingerințe electorale în adevăratul înțeles al cuvântului. Voiu da numai două exemple de acum 7 sau 8 ani.

In județul Suceava candidam eu. Trec cu vederea faptul, că de 7 ori au încercat să mă asasineze, — ci eu vorbesc numai de ingerințe asupra alegătorilor. La un moment dat s'a înconjurat orașul cu armată și în timp de 3 zile n'a putut pătrunde nici copil, nici femeie, nici alegător în oraș. De votat, votau cu certificatele sechestrate agenții și bătăușii aduși din alte orașe și județe. Apoi după aceia, d-lor, întrebați d-voastră pe colegul nostru, care regret că a plecat de aici, întrebați pe d. dr. Lupu, să vă spună d-lui ce va să zică ingerințele electorale de acum câțiva ani, dând d-sa a comandat alegerile din Huși, în timpul când era mai fervent liberal decât toți liberalii!

O voce: Lupu își schimbă părul, dar năravul ba! (Ilaritate).

D. I. Zelea-Codreanu: Luni de zile am trebuit să privesc cum copiii mei tresăreau prin somn în urma alegerilor făcute de d. Lupu! Fapt absolut autentic este ceiace vă spun. Au venit în oraș cu vreo trei zile înainte, altfel n'ar fi putut străbate în oraș, niște alegători din partidul advers d-lui dr. Lupu. Ei bine, în mijlocul orașului, în casa unui onorabil cetățean fruntaș, unde erau găzduiți, i-au blocat bătăușii d-lui dr. Lupu, care era la putere ca liberal, și când a venit procurorul să-i scoată de acolo cu un automobil, în momentul când ieșiau pe poartă a venit un alt automobil, care era sub ordinele d-lui dr. Lupu. De altfel să știți un lucru, că nici un cuvânt de inexactitate, nu voiu spune în viața mea. (Intreruperi).

Fiți atenți, d-lor, fiindcă scena merită să fie fixată. A apărut automobilul. Imediat o ceată de bătăuși a înhățat o serie de alegători din automobilul, care trebuia să-i ducă la vot, și i-a așezat în automobilul guvernului! Și în goana automobilului îi băteau pe alegători. Trecând pe lângă casa mea, țipau așa de tare cei bătuți, încât copii mei de groază s'au speriat, și după aceia tresăreau luni de zile prin somn. I-au dus pe bieții alegători la distanță de 30 de km. I-au aruncat în șanț și i-au lăsat acolo bătuți măr. „Veniți, dacă vă dă mâna la Huși, și dacă puteți ajunge până la închiderea urnei"!

Vedeți, acestea erau ingerințele electorale ale vremii. Dar, d-lor, sunt ingerințe electorale din acelea cari sunt mai domoale, mai subțiri. Și eu nu le aprob și nu le voi aproba niciodată nici pe acestea. Ingerințele electorale pot veni din partea unor funcționari administrativi, le desaprob. Ingerințele electorale pot veni din partea unui slujbaș ales, cum e primarul. Nu trebuie să se facă. Aș merge încă și mai departe în concepțiunea de libertate a alegerilor — și când lucrurile se vor așeza temeinic pe pământul românesc, va trebui să ajungem acolo — încât *să se prevadă în Constituțiune că nici o alegere nu trebuie să se facă altfel, decât călăuzită de un guvern de funcționari*, pentrucă nu trebuie să existe nici măcar această ingerință morală, indirectă, că dacă cineva este la putere, fiindcă este, poate mai de grabă să se aleagă, decât dacă n'ar fi la putere. Deci dar

sunt pentru această *libertate desăvârşită în alegeri, pentrucă numai aşa se va putea alcătui sufletul democratic, de cârmuire prin sine însuşi, al poporului român.*

O voce: Aşa s'a făcut în judeţul Romanaţi.

D. I. Zelea-Codreanu: Insă, d-lor, mă întreba cineva şi regret că nu este aici. Dar d-ta nu ai de adus nici o acuzaţiune guvernului în aceste alegeri, că zici că faci parte din opoziţiune?

D-lor, vă aduc la cunoştinţă că am de adus acuzaţiuni guvernului, cu toate că am candidat în tovărăşie, în colaborare, cu partidul poporului! Şi iată care este acuzaţiunea: *în anumite locuri nu a fost libertate electorală, ci a fost o adevărată debandadă electorală prin demagogia care s'a tolerat în anumite judeţe.* (Apl.)

D-lor, niciodată nu sunt deprins să arunc vorbe zădarnice. Totdeauna am căutat şi voiu căuta să le dovedesc şi le voiu dovedi treptat şi de astădată. Şi veţi judeca d-voastră, dacă aceste procedee se pot numi libertate electorală, sau le veţi numi cum veţi crede de cuviinţă.

D-lor deputaţi, este o adevărată nenorocire lupta, aş putea zice sălbatecă, care se dă în vremurile acestea grele, în alegeri, între partide. Poporul românesc intră întâiaş dată în viaţa electorală nouă prin votul universal.

Ei bine, d-lor, trebuie să se sbată massa alegătorilor între ingerinţele de sus şi, ceiace este de o sută de ori mai primejdios pentru viaţa poporului român, între demagogia care vine de jos, dela partidele cari voiesc să se ridice cu orice preţ, fie şi cu preţul otrăvirii sufletului acestui popor!

Iată, de pildă, în judeţul Fălciiu: „Răvaşul" ziar ocazional scris şi tipărit de d. dr. Lupu la Huşi, în tipografia d-lui Corlăteanu, în împrejurările următoare: In automobil soseşte dela Bucureşti d. dr. Lupu, intră în tipografie, dă manuscrisul şi întreabă dacă în 24 ore poate fi gata în 10.000 de exemplare. I se răspunde că nu se poate, în 24 ore este imposibil. „Nu am întrebat

cât costă". I se răspunde: „O să vă coste cam un leu bucata". Fără nici o vorbă i s'au numarat cei 10.000 de lei. Atitudine de mare bogătaş! In modul acesta a apărut acest jurnal. Să spicuim câteva fraze din el. In frunte: „Toate răutăţile şi strâmbătăţile boierilor, cari ca pălămida, bozul şi holera amărăsc viaţa bietului ţăran...".

Asta este o parte din frază. Altă frază: „Ciocoimea cu meşteşugire drăcească caută să robiască ţărănimea".

In alt loc: „De altfel, chiar înainte de votarea legii, „eu luasem măsuri ca jandarmii să se poarte drept şi „blând cu oamenii, ceiace sunt încredinţat că se şi făcea „şi că de îndată ce a venit guvernul generalului Ave„rescu, cu ciocoiul Garoflid şi ciocoii Goga, Zamfirescu „şi Argetoianu şi ceilalţi, jandarmii simţind, etc...".

Vedeţi d-voastră, *„ciocoiul Goga"* este o invenţiune de o frumuseţă rară. Poetul Goga, care îmi aduc aminte că într'o poezie ridica în slava razelor copilul de ţăran şi-şi punea toată nădejdea în el, nădejdea în ţărănime, pentru ridicarea în slavă a întregului neam, acest poet, căruia i se datoreşte „cântarea pătimirii noastre", care nu era numai cântarea rassei, ci era şi cântarea clasei ţărăneşti, ei bine, acesta este un ciocoiu! Ţărănimii din judeţul Fălciiu i se spune că acesta este un ciocoiu. Apoi mai la vale:

„Bioerii lui Averescu cu dânsul în cap, vreau să puie biruri tot pe sărac, mărind birul şi şoselele şi toate alea".

In altă frază: „Atunci şi-au adus aminte că dacă ar amăgi pe Rege pot căpăta puterea". Vrea să zică M. S. Regele e înfăţişat ţărănimii ca unul ce poate fi amăgit şi se lasă a fi amăgit!

Alta: „Ţăranii toţi dispreţuiesc şi hulesc pe general ca pe un înşelător".

In sfârşit, ordinul: „Şi acuma veţi trânti guvernul bicisnic şi trădător de ţărani al lui Averescu"!

Apoi în alt articol: „Mă voiu răsboi crunt cu boierii".

Vedeţi, luptă „cruntă" însemnează luptă „sângeroasă".

In altă parte: „Lupta va fi crâncenă, căci e lupta pe viață și pe moarte între boierime și țărănime".

Apoi este un articol în care se vede modul cum se face educația masselor populare în aceste alegeri, e un articol intitulat: „Doi mișei", în care se găsesc cuvinte ca: „geamurile idioților..."

O voce: Elegant!

D. I. Zelea-Codreanu: „Scârbă de om degenerat", „stârpitură", „michiduță", „au furat pe țărani", „imbecilii cari răspund la numele de Zelea-Codreanu și Bălteanu..."

O voce: Felicitările noastre!

D. I. Zelea-Codreanu: „E adevărat că doctorul „Lupu e om sărac, el se mândrește cu aceasta, e ade- „vărat că nu s'a însurat cu o fată bogată". Vedeți, n'a găsit o fată săracă, ce să facă bietul om. A căutat ani de zile o fată săracă nu numai în țară, ci și prin Anglia și America, dar n'a găsit. (Ilaritate).

O voce: Trebuie să rămână celibatar!

D. I. Zelea-Codreanu: „Toți Băltenoii și toți boerii „aceștia, tâmpiți, vipere, mișei, cari înveninează vieața „publică și caută să otrăviască și sufletul țărănimii..."

O voce: Ajunge!

D. I. Zelea-Codreanu: Și așa mai departe. Cred că este foarte lămurit. Dar mai sunt și alte mostre foarte interesante. Iată de pildă programul „Secerei" din gazeta „Inainte": „Conducătorii federației care va da poporului, *fără de margini*, toate „drepturile". „Dela dânsul — adică dela dr. Lupu — ni se trage demobilizarea".

Iată ceiace nu știați d-voastră, că adică dr. Lupu a făcut demobilizarea! (Ilaritate). „Dânsul gătise legea jandarmeriei și a pământului". Deci altă noutate: Și legea agrară tot d. Lupu a făcut-o!

Trecem la alt număr din gazeta „Inainte". Să spicuim câteva mostre și din acest număr:

„Blocul s'a format, la 15 Iulie guvern nou!"

D. Gh. Tănase: Acesta este masaj, nu mai este Mesaj!

D. I. Zelea-Codreanu: Voiți să știți ce a făcut Ave-

rescu într'o lună? Iată câteva puncte: „A oprit cărău- „șia. A ridicat taxa și timbrul la procese și la acte, „făcându-le de două ori mai mari. A mărit birul și pres- „tația. A împușcat pe muncitorii dela Pietroșani. A întors „islazurile la boieri. A pus taxă la spitale. A mărit plata „biletului de trenuri... De n'om lua bine seama la vot, „ne așteaptă jugul"! Apoi în alt articol: „Averescu nu „este și nu poate fi părintele poporului, ci este frate de „cruce cu boierii și ciocoii. Este o minciună svonul ce „s'a răspândit, că a stat deavalma cu soldații în tranșee".

D. General Al. Averescu, președintele consiliului: Am stat la Capșa!

D. I. Zelea-Codreanu: ...„el stătea la 20 de km. „înapoia frontului și mânca pui fripți, pe când soldații „mâncau mazăre stricată"!

O voce: Dar un general trebuie să șadă înapoia frontului!

D. I. Zelea-Codreanu: „La Mărășești, Mărăști și „Oituz, dacă ar fi iubit poporul, ar fi pus piciorul în „prag ca să intre și boierii".

„Averescu a pus dări grele pe țărani, precum bir „mare, șosea mare, foncieră mare, taxă la spital, taxă „mare la procese și acte, taxă mare pe ouă, pe păsări, „pe brânză". (Mare ilaritate).

Apoi la întrebarea: „Steaua sau Secerea"? se recomandă: „cui îi place să aibă boieri în sat să voteze „Steaua. Cine se mulțumește să i se complecteze până „la 5 hectare — să voteze Steaua. Cine vrea să plă- „tiască biruri și taxe grele — să voteze Steaua. Cine „vrea să mai facă iarăși gărzi militare — să voteze Steaua. „Cine vrea să plătiască plată mare la tren — să voteze „Steaua"!

Bine înțeles, că dacă votezi „Secerea", mergi gratuit. (Ilaritate).

O voce: Nu mai citi, d-le Codreanu, că e scandalos.

D. I. Zelea-Codreanu: D-lor, sunt dator să citesc înainte, ca să vadă lumea măcar o mică parte din mijloacele pe care le-au întrebuințat.

Intre alegerile dela Cameră şi dela Senat, pentrucă să se dea impresia că după aceste alegeri a şi căzut guvernul, zice:

„In urma căderii guvernului Averescu în alegeri, „s'a dat ordin dela Bucureşti ca să se facă propagandă. „Această propagandă s'a dat pe mâna jandarmilor..."

D. Duiliu Zamfirescu, preşedinte: D-le Codreanu, este cam beltea literatura aceasta. (Ilaritate).

D. *I. Zelea-Codreanu*: E beltea, dar conţine otravă ucigătoare pentru sufletul ţărănimii, şi spun aceste lucruri pentrucă este bine să se vadă mijloacele cari s'au întrebuinţat de către anumiţi demagogi.

In sfârşit, d-lor deputaţi, iată un mic manifest. Sus în stânga stă scris:

Intâia listă: dr. Lupu, I. Sârbu, V. Răşcanu, Gh. Niţă, toţi acuma sunt colegii noştri în Cameră.

Dedesupt stă scris:

„Ţaranul nu se răcoreşte şi nu iese la lumină până „nu scoate din sat pe boier şi pe jandarm".

D. *Gh. Tănase*: Este adevărat, trebuie să-i scoată.

D. *I. Zelea-Codreanu*: „Ţăranul este rob la boier, „iar jandarmul e biciu în mâna boierului. Astăzi cu vo- „tul nostru putem să luăm toate moşiile, cu islazuri şi „cu păduri. Cu un alt prilej aşa de bun nu ne mai în- „tâlnim nici peste o sută de ani. Acu-i acu! Ori ţăra- „nul cu secerea, ori boierul cu steaua! Care-i mai tare? „Şi cari-s mai mulţi?"

Cu alte cuvinte, pe ei, că ei sunt puţini, voi sunteţi mulţi! Ce mare şi nobilă vitejie se propovăduieşte. Apoi:

„Tot pământul la ţărani! Toate islazurile la ţărani! „Toate pădurile la ţărani! Toate conacurile să se pre- „facă în şcoli şi spitale!

„Trăiască partidul ţărănesc!

„Trăiască dr. Lupu, spaima boierilor şi moartea jandarmilor!" (Mare ilaritate).

D-lor deputaţi, toate ca toate, dar un singur lu-

cru rămâne nelămurit: aici vedem scris „Trăiască partidul ţărănesc".

Aşa dar, în judeţul Fălciiu, d. dr. Lupu candidează în numele partidului ţărănesc, aici în Bucureşti candidează în numele grupului independenţilor, iar la Chişinău candidează cu semnul ciocanul şi secerea, care e semnul comuniştilor lui Trotzki, Lenin şi Bela Kuhn. Regret că nu e aici, ca să ne poată lămuri deplin şi definitiv, care din aceste trei înfăţişări e cea adevărată.

E dumnealui din partidul ţărănesc? E independent? E socialist? E comunist?

Voci: Cea din urmă e adevărată!

D. *I. Zelea-Codreanu:* D-lor deputaţi, iată la sfârşitul alegerilor „cuvântul d-lui dr. Lupu":

„Mulţumire şi laudă ţărănimii din judeţul Fălciiu şi alegătorilor din Huşi".

Voiu cita câteva fraze: „Fiii ciocoilor, îmbrăcaţi în ofiţeri". Prin urmare, vedeţi că se vâră în mintea ţărănimii ideia că ofiţerii sunt ciocoi, cari sunt de dispreţuit, de urît!

O voce: Nu prinde.

D. *I. Zelea-Codreanu*: Nu vorbim de se prinde, ci vorbim de intenţiunile cari sunt, de scopurile cari se urmăresc! Va să zică, ciocoi? Şi cu toate acestea *o serie întreagă de generali, de ofiţeri superiori, nu numai ofiţeri inferiori, se mândresc că sunt fii de ţărani, ridicaţi din opincă* (aplause), şi însuşi generalul acela care a comandat în admiraţia ţării şi care azi e şeful guvernului, tot din pătura de jos se trage, pentrucă sergent a fost la 1877 generalul Averescu. (Aplause). Atunci întreb, e drept, cinstit, ceiace se face? *Cu ce intenţie propovăduim ura împotriva a tot ce e îmbrăcat în uniformă de ofiţer?* Căci, cot la cot cu ţărănimea, au căzut ofiţeri, nu numai ofiţeri ridicaţi din mijlocul ţărănimii, ci şi ofiţeri cari reprezentau vechea noastră boierime răsboinică. Dar cum îl cheamă oare pe sergentul care a căzut la şarja vestită dela Prunaru? Oare nu este boier de viţă veche?

O voce: Donici.

D. *I. Zelea-Codreanu:* Care, ca în vremurile vechi de luptă pentru apărarea pământului românesc, deşi bătrân, cu gradul de sergent dela 1877, s'a dus voluntar şi ca un vifor a plecat în frunte la acea şarjă frumoasă, împotriva mitralierelor, în lupta dela Prunaru. Şi *e o mândrie pentru neamul nostru întreg, că din mijlocul boierimii s'au găsit asemenea elemente. Deşi eu susţin, că atunci când cineva e îmbrăcat în uniformă de ostaş, nu e nici fiu de ţăran, nici de boier, ci e numai fiul neamului, reprezentantul rassei !* (Aplause). *Şi atunci când vine cineva să samene vrajbă şi ură de clasă împotriva celor mai sfinte interese ale neamului nostru, aceasta eu o numesc o crimă împotriva ţării şi a neamului.* (Aplause).

D. *Gh. Tănase*: Să scoateţi armata din fabrici.

D. *I. Zelea-Codreanu:* Citesc mai departe, „icoa-„nele falşe şi stelele de vicleim, cari cu obrăznicie se „înfigeau în faţa voastră, le-aţi călcat în picioare şi le-aţi „sfâşiat în bucăţi"...

D-lor deputaţi, la acest pasaj ţin să vă dau explicaţiune pentru ce, în special, acuz eu guvernul.

D. dr. Lupu, stând de vorbă cu Brandeis în America, în momentul în care noi muream pe front, şi oamenii noştri în urma frontului mureau de tifos exantematic şi febră recurentă, din lipsă de medici, în timpul când de mila noastră veneau medici din America şi din Anglia ca să moară alături de noi, atunci dumnealui, stând de vorbă cu Brandeis, şeful jidovimii din America, şi cu alţi englezi ejusdem farinae, se vede că a învăţat multe americanisme acolo, şi între aceste americanisme era mai des întrebuinţat unul: Dela o secţie de votare la alta se plimba înconjurat de o ceată mare – bineînţeles, alcătuită din oameni cărora li-e foame câteodată, dar totdeauna li-i sete. (Ilaritate). Dela o secţie la alta de votare, cu 60, cu 100 de inşi împrejur, ca să facă impresie. Şi dacă se oprea undeva, era şi mai şi: Din ceată se aşezau imediat şantinele cu faţa în toate direc-

ţiile Le vârîse în cap că guvernul sau ciocoii vor să-l omoare! (Ilaritate). Aceasta era explicaţia pentruce umbla cu garda după el. Dacă se oprea undeva din mers, trebuia să vie garda împrejurul lui, să stea de santinelă să vadă ori nu cumva vine vreo primejdie împotriva mântuitorului ţărănimii... Dr. N. Lupu! (Ilaritate).

Şi, d-lor deputaţi, aşa fiind lucrurile, a treia zi a venit o comună, entusiasmată pentru persoana şefului partidului poporului, care era d. general Averescu. Şi a venit cu chipul d-lui general Averescu şi cu steagul tricolor, cu muzica, cântând pe stradă. Ei bine, i-a ieşit înainte dr. Lupu, cu convoiul lui, şi eram de faţă, când a comandat: Pe ei şi la pământ! S'au repezit asupra celui care purta chipul generalului Averescu, asupra steagului şi asupra mulţimii, au sfâşiat şi au călcat în picioare chipul d-lui general Averescu, au rupt steagul tricolor, l-au rupt şi l-au călcat în picioare!

Voci: Ruşine! Ruşine!

D. *I. Zelea-Codreanu:* Mă rog, nu este chipul numai al şefului partidului poporului, este în acelaş timp chipul şefului guvernului! Deşi, eu nu înţeleg în deobşte ca chipul unui om, pe care anumiţi oameni îl admiră şi demonstrează paşnic cu el pe străzi, să fie rupt şi călcat în picioare. Dar cu atât mai puţin înţeleg eu, – şi de aceia acuz guvernul – ca într'o ţară de ordine chipul primului sfetnic al Majestăţii Sale să fie călcat în picioare. (Aplause prelungite). Iar *ceiace înţeleg şi mai puţin, ceiace este o crimă în potriva tuturor intereselor poporului român, împotriva sufletului însuş al poporului român, este ca să se smulgă, să se rupă, să se sfâşie şi să se calce în picioare steagul tricolor al ţării.* (Aplause prelungite).

D-lor, d-voastră veţi califica cum veţi crede aceste apucături. In ceiace mă priveşte, voiu continua a ceti încă câteva fraze. Continuă: „V'aţi făcut pe deplin da-„toria – vedeţi, li scrie felicitări pentru cele făptuite – „vă mulţumesc şi vă felicit. In mijlocul luptelor crâncene

„cari mă așteaptă și în izbânda cărora cred, cum cred „în Dumnezeu Tatăl...". Vedeți, nu în Dumnezeu Fiul! (Ilaritate). Că se supără Brandeis din America și rabinul Segal dela Zürich. (Ilaritate, aplause).

Apoi, o frază finală: „cu piepturile noastre, cu cugetul nostru și la nevoie cu brațele noastre, nu vom lăsa ca nedreptatea să mai viețuiască".

Vedeți, acuma abia putem înțelege gesturile făcute cu brațele în vânt în această Adunare așa de des! Poate or fi gesturile de brațe, eventual pe baricade în revoluție?

Dar iată, în definitiv, educația care se face poporului român, alegătorului român, în cele dintâi alegeri cari se fac sub votul obștesc! Iată de exemplu o mostră de program: „toate moșiile în întregime, cu islazuri, păduri și conacuri să treacă plugarilor".

D-lor deputați, între cei dintâi inși cari au luptat pentru dreptatea țăranului în vechiul regat, am avut cinstea să fiu și eu. Și am luptat cu primejdii mari, cu primejduirea vieții mele însăși, și cu jertfe de muncă și jertfe materiale scoase din gura copiilor mei.

D-lor, în numele țărănimii, din mijlocul căreia m'am ridicat, pe care am onoare a o reprezenta înaintea d-voastră și pe care înțeleg să o apăr în toate drepturile ei, cele adevărate, eu protestez împotriva acestei fraze, căci *țăranului român nu-i va intra niciodată în minte să scoată pe cineva din casa sa.* Cum adică, mă rog? „toate moșiile fără nici o îngrădire la țărani"? Adică un lucru: Dacă eu voiu merge și voiu întreba țăranul din satul cutare și-i voi zice: Măi, bade Gheorghe, iată ce este, moșia boierului acestuia trebuie să o luăm noi, să o împărțim între noi, are să ne vie cam câte 7 hectare. Dar lui, îi lăsăm 7 hectare, sau îl dăm afară? Eu sunt convins că nu există nicăieri în țara românească un țăran care să zică: Nu vreau să-i las nici o prăjină! Aceasta nu se poate! (Aplause).

Al doilea: dacă ar veni cineva și i-ar vorbi țăranului român așa: uite în casa asta s'a născut boierul,

în casa asta a trăit bunicul și străbunicul său, iar alături de casă este biserica, pe care a clădit-o unul din străbunicii lui, și alături de această biserică sau înăuntrul bisericii sunt mormintele străbunilor acelora, cari au clădit biserica. Și boierul voiește să rămână stăpân în casa lui, ca din când în când să se roage la mormântul părinților și strămoșilor săi. Oare ce este bine: Să-l lăsăm în casă, sau să-l scoatem din casă? Ei bine, nu există pe tot pământul românesc țăran adevărat, cu mintea așezată, care să spuie: Să-l scoatem pe om din casa lui, pe omul care străjuiește mormintele și păstrează amintirea strămoșilor săi! (Aplause). Asemenea gând criminal numai în capete bolnave poate intra. (Apl. prelung.).

Al doilea punct din programul, pentru care se obligă să lupte dumnealor: „serviciul militar să fie numai de un an". Aceasta este scris. Ce s'o fi vorbit, asta-i cu totul altă socoteală.

Adică să judecați bine: In mijlocul dușmanilor, cari ne pândesc, în momentul în care până aici se aude ascuțitul armelor împotriva neamului românesc, în momentul în care primejdiile externe sunt departe de a fi trecut, în momentul acesta zic, este patriotic lucru, și nu este altceva mai bun de făcut decât să spui săteanului, care a trebuit să facă cinci, șase și șapte ani de armată în șir, pentru interesele țării, jertfind toate interesele lui, că nu trebuie să facă decât un an? Ce mentalitate se sădește sau se încearcă a se sădi în sufletul poporului, în vremurile acestea critice, prin cari trece țara, și tot viitorul ei? Rămâne ca d-voastră să judecați, și lumea să judece, ca să știe cu cine are de-a face.

Dar credeți d-voastră, că numai aceste mijloace s'au întrebuințat în alegeri? Iată și alte lucruri mai mărunte, dar tot atât de josnice. Am aici copia de pe un proces-verbal al unei autorități, prin care în comuna Vutcani, a fost confiscat în ziua de alegeri un vas de 680 litri de vin negru, din care nu rămăsese decât 170 litri. Și d-lor, dacă ar fi să mai continuu, fiți siguri, că n'aș

terminà încă 5 ore, enumerând mijloacele electorale întrebuințate în județul Fălciiu. Imi fac datoria de a protesta cu toată energia împotriva acestor apucături și de a atrage luarea aminte a guvernului — oricare ar fi guvernul, care să prezideze alegerile — că *noi înțelegem să fie cea mai desăvârșită libertate în alegeri, dar mai înainte de toate cea mai desăvârșită garanție împotriva demagogiei criminale, care otrăvește sufletul poporului român!* (Aplause prelungite).

Ajung, d-lor, la o altă frază din proiectul de răspuns la Mesaj:

„Grație armatei viteze a regatului, sporită succesiv de acei frați din provinciile subjugate...“

D. Duiliu Zamfirescu, președinte: D-le deputat, vă rog ertați-mă.... dacă îmi permiteți, vă întreb, mai aveți mult de vorbit?

D. I. Zelea-Codreanu: Da, d-le președinte.

D. Duiliu Zamfirescu, președinte: Atunci îmi permiteți să suspend ședința 10 minute.

— Ședința se suspendă pentru 10 minute.

D. Duiliu Zamfirescu, președinte: D. Zelea-Codreanu are cuvântul pentru a continua.

D. I. Zelea-Codreanu: D-le președinte, d-lor deputați, în proiectul de răspuns am ajuns la punctul care vorbește despre armata noastră. D-lor, *când pronunț cuvântul „armata română“, în fața sufletului meu se întruchipează o ființă vecinică alcătuită din suferință, sânge și glorie, și această ființă* pentru mine, deși indivizibilă în timp, totuș *înfățișează trei părți distincte: Sunt morții noștri în răsboiu, sunt cei vii cari trăiesc azi, sunt generațiile cari vor urma sub steagurile țării* pentru apărarea pământului românesc. In ce privește partea întâia, pe *cei morți, nu înțeleg numai morții din răsboiul acesta*, pe care l-am purtat pentru întregirea neamului, *nu înțeleg numai* morții cari au dat independența și neatârnarea regatului român, *morții din răsboiul dela 1877-1878, nu înțeleg numai*

morții, pe cari i-am avut la 1821, ci înțeleg pe toți acei, cari din negura vremurilor, începând din vremea lui Deceneu și Boerebista, din vremea lui Decebal *și din vremea tuturor voevozilor înaintași, cari au apărat pământul acesta, au purtat o armă și au căzut apărând pământul sfânt al acestei țări.*

D-lor, pe toți aceia cari au căzut înainte de 1877, îi acoperă duioșia dulce a țărnii calde a pământului acestuia și recunoștința vecinică a poporului român, cât va trăi el.

Pentru aceia însă a căror oseminte se mai disting și există astăzi, eu cred, că neamul românesc are o datorie sfântă pentru azi și pentru viitor.

Am văzut proiectul de lege prezentat de d. ministru general Rășcanu — căruia nu ne putem opri de a-i exprima recunoștința și omagiile noastre pentru munca sa neadormită și pentru grija ce arată pentru morți și pentru cei rămași în urma lor (aplause). Este o foarte frumoasă recunoștință a neamului nostru pentru toți acei cari au murit în răsboiu. Sunt de părere, că *mormintele ori unde sunt, trebuie să fie bun public, că mormintele eroilor trebuie să fie îngrijite, că floarea veșnicei recunoștinți, să crească deapururi și să fie presărată asupra acestor morminte.*

Cred că este minunat ca *să se alcătuiască acea carte de aur a eroilor despre care vorbește proiectul de lege.*

Cred, că *este o datorie ca în fiecare comună, în toate bisericile comunei, toți morții din comuna respectivă, sa fie la fiecare slujbă dumnezeiască, nominal pomeniți.* Sunt de părere că *numele tuturora trebuie să fie afișat la loc de cinste prin școli și prin toate localurile autorităților.*

Cred, că *este minunat că s'a proclamat ca zi de sărbătoare națională*, pentru slăvirea eroilor *sărbătoarea creștină de Inălțarea* Domnului, *când se va sărbători cu sfințenie numele acelora, ale căror suflete*

s'au înălţat la ceriuri, pentruca ţara românească şi poporul român să fie nemuritor, precum nemuritoare sunt şi sufletele lor în ceriuri. (Aplause prelungite).

Dar aş mai avea o mică propunere de adăugat.

Cred, d-lor deputaţi, că unul din actele de recunoştinţă va fi şi acesta – ceiace ar fi bine să se prevadă chiar în proiectul de lege amintit – că atunci *când se vor împlini 7 ani*, când după datina creştină se exhumează morţii – atunci *să se exhumeze osămintele tuturor ostaşilor, ori unde ar fi. Şi cu o mare serbare naţională, cum n'a mai fost alta pe pământul românesc, să se aducă din toate părţile şi să se aşeze în două morminte mari, în două capele, două mausolee naţionale. Unul să se zidească la mormântul lui Mihai-Viteazul dela mănăstirea Dealului, altul să se zidească la mormântul lui Ştefan cel Mare dela Putna.* In aceste două capele să se aşeze într'o criptă specială. Deasemenea sunt de părere că *aici să se aducă şi osămintele celor cari au murit în răsboiul dela 1877. In aceste locaşuri zilnic să fie slujbă Dumnezeiască şi zilnic să se pomenească numele lor. Iar pe pereţii acelor capele să se scrie, pe table de granit, cu slove nepieritoare, numele fiecărui ins, care a murit pe câmpul de luptă, cu localitatea de unde este şi cu numărul unităţii în care a luptat.*

D-lor, cred că prin acest mijloc *se va face o strălucită educaţiune ostăşească generaţiilor viitoare.* Când, în cursul sutelor de ani, va citi urmaşul numele strămoşului său, în capela dela mormântul marelui Ştefan Voevod, sau al lui Mihai Viteazul, va şti cum va trebui să se poarte în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor, şi mai ales sub steag, ca să nu scadă slava numelui strămoşului său, care a pus viaţa lui temelie la clădirea României Mari. *Aceste două locuri sfinte ar fi locuri de neîntrerupt pelerinaj naţional în cursul veacurilor, ar fi isvoare nesecate de energie naţională în cursul tuturor timpurilor.* Acolo s'ar putea crea *două*

aziluri pentru invalizii de răsboiu, acolo s'ar putea creia *şcoli pentru băieţii rămaşi orfani*, acolo ar trebui să se creieze – şi cu aceasta intru în partea a doua a chestiunii, când vorbesc de armată, – *două şcoli, licee militare ca acela dela Mănăstirea Dealului*, pe care l-a creiat înaltul patriotism al marelui patriot Nicolae Filipescu.

D-lor deputaţi, cu aceasta vin la partea armatei române, care trăieşte azi. *Să ştie şi soldaţii cari sunt astăzi sub steag, să ştie şi ofiţerii, că toată nădejdea neamului acestuia şi toată mândria rassei noastre e concentrată în ei! Ii vedem cu toţii, dela ofiţerii superiori, dela ofiţerii generali şi până la cel din urmă sublocotenent*, în vremurile acestea grele, *muncind din zori şi până în noapte, pentru oţelirea braţului şi a sufletului românesc*, muncind pentru interesul ţării; *în vremurile acestea încă pline de primejdii, îi ştim gata să sară la hotare, când ameninţarea din partea duşmanului va veni! Să ştie toţi – ofiţeri şi soldaţi – că tot ce este conştiinţă curată românească îi urmăreşte munca cu inimă plină de nădejde, de mândrie, şi de recunoştinţă!* (Aplause puternice).

Precum acei cari s'au jertfit, tot aşa şi *acei cari stau gata să se jertfească* – acei cari muncesc azi şi sunt hotărâţi să apere pământul românesc – *tot aşa şi generaţiile viitoare, avem credinţa nestrămutată că vor şti să-şi facă datoria întreagă „pentru Neam şi pentru Rege", căci din stejar, stejar răsare!* (Aplause).

Şi acum trec înainte, d-lor deputaţi, în analizarea proiectului de răspuns. Găsesc aici fraza: „Consolidarea unei opere uriaşe nu poate fi decât tot o operă uriaşă, pentru a cărei realizare nici o inteligenţă nu e de prisos şi nici un concurs nu e de dispreţuit".

D-lor, a fost în mesaj un apel al Coroanei, în proiectul de răspuns e un apel al acestei majorităţi, în definitiv *apel* al guvernului, *către toate puterile vii, către toate inteligenţele, către toate experienţele politice ale acestei ţări*. In ce mă priveşte sunt în totul de acord

cu acest apel. Eu socot că vremurile prin cari trecem sunt încă — şi nu ştiu dacă are loc acest cuvânt „încă" — atât de primejdioase pentru interesele noastre obşteşti, naţionale, încât *toate puterile neamului nostru ar trebui să uite cu desăvârşire orice neînţelegeri şi să se uniască strâns laolaltă*, pentru ca să poată birui toate greutăţile. Că ele există din punctul de vedere extern, ne-a spus-o şi d. Prim-ministru şi d. Ministru de externe, iar că există greutăţi imens de mari înlăuntrul ţării, asta o ştim noi cu toţii, cel puţin atâta cât şi banca ministerială. (Aplause).

Prin urmare, d-lor deputaţi, eu socot că dacă d-stră cu toţii, fără deosebire de partid şi fără deosebire de majoritate şi de minoritate, dacă veţi avea în vedere numai nevoile mari — eu zic primejdiile mari — cari ne ameninţă, atunci noi, d-lor deputaţi, între olaltă în mod cu desăvârşire neoficial, am putea să ne întrunim — aceia cari credem că este absolută nevoie de unire într'o formă sau alta a tuturor forţelor — să ne strângem laolaltă şi să ne sfătuim, să vedem ce piedici sunt pentru această unire şi să vedem dacă nu vom găsi cu toţii mijloace pentru a trece peste aceste piedici. Căci pentru Dumnezeu, d-lor deputaţi, dacă este vorba de legiferare şi de legi, eu nu cred că poate să fie în Adunare un om atât de rău la suflet, încât să zică: nu-mi trebuie legea cea bună, pentrucă nu serveşte intereselor mele personale sau interesele mele de partid. Eu cred, că dacă aceia, cari cred că legiferarea nu vine destul de repede, că legile nu se anunţă a fi destul de bune, s'ar sfătui cu toţii împreună, şi cei din opoziţie şi cei din majoritate, s'ar putea face totul spre binele ţării! Dacă legile întârzie, le putem noi accelera, d-lor; dacă n'ar fi depline, le putem noi împlini, căci în definitiv puterea este în mâna d-voastră, nu este puterea pe banca ministerială! *Intreaga putere este a d-voastră care reprezentaţi naţia, şi ţara dela noi aşteaptă îndreptare.* Sunt convins că dacă vom sta de vorbă împreună, nu se poate să nu ne putem înţelege.

Prin urmare, d-lor, eu *îmi fac o datorie, şi care o cred cea mai înaltă în momentele acestea, de a face cel mai călduros apel către toată lumea, către toţi deopotrivă din această Cameră, să ştergem pentru moment cu buretele, toate deosebirile, toate urile, toate neînţelegerile dintre noi, să ne adunăm în mod frăţesc şi românesc şi să căutăm cari sunt cele mai bune mijloace de a înfrunta primejdiile cari ni ameninţă ţara!*

D-lor deputaţi, ajung la ultima frază din acest pasaj. Zice: „Trebue purces la lucru fără întârziere, în chip sistematic şi în ordinea trebuinţelor celor mai urgente".

D-lor deputaţi, ţin să atrag luarea aminte a guvernului, înainte de toate, şi totdeodată a majorităţii, asupra cuvântului „urgenţă".

D-lor, eu îmi dau seama foarte bine cât de înaltă este această tribună, eu ştiu bine până unde se aude dela această tribună, şi deaceia vă rog să-mi daţi voie ca să vă vorbesc mai mult în asemănări. Eu am să vorbesc asupra acestui punct foarte puţin şi pe d-voastră vă rog, şi rog în special pe d-nii din guvern, să înţeleagă cel puţin de o sută de ori cât am să spun eu.

D-lor, în ceiace priveşte urgenţa unor anumite legi, eu vă spun lucrul următor: Cunosc starea de lucruri din mai multe judeţe din Moldova, am avut prilejul să cunosc foarte repede, dar foarte bine — pentrucă mă pricep să cunosc o anumită stare de lucruri — în Ardeal, zilele acestea.

Apoi membrii din majoritate şi din minoritate mi-au vorbit despre stările de lucruri din judeţele lor şi din tot ce cunosc până în clipa aceasta, din tot ce ştiu eu şi din ce mi s'a spus, trag concluziunea următoare:

Nu este târziu, după cuvântul Sfintei Scripturi, nici în ceasul al unsprezecelea. Eu însă vă spun: a început ceasul al doisprezecelea şi când se isprăveşte ceasul al doisprezecelea, e miez de noapte.

D. Apostol Zamfir: De ce ocupaţi atunci o şedinţă cu un discurs, d-le deputat, dacă sunteţi pentru urgenţă?

Cincizeci de mii de lei coastă o şedinţă şi d-voastră cu un discurs patriotic ţineţi o şedinţă întreagă.

D. *I. Zelea-Codreanu*: Ştii dece, d-le coleg? Pentru ca să am prilejul să-ţi spun d-tale şi altora ceiace spun acuma, pentrucă lucrul acesta nu s'a spus până acum, şi pentrucă, dacă nu-l spuneam eu, apoi atunci nu-l auzeai d-ta.

Şi nu-mi era că nu le auziai d-ta, d-le coleg, ci îmi era că nu le auziau aceia cari te reprezintă pe d-ta pe banca ministerială.

Eu nu fac aci floricele de stil retoric, cum crezi d-ta, ci eu vorbesc lucruri foarte serioase, asupra cărora dacă ai medita puţintel, ai vedea că a le spune este o adâncă datorie de conştiinţă.

D-lor, cu aceasta v'aş ruga să nu mă provocaţi să spun dela această tribună mai mult decât îmi îngăduie conştiinţa să spun.

Atâta spun, că nu este de întârziat deloc, dacă nu este să se calce în picioare cele mai mari interese ale neamului nostru şi să se primejduiască însuşi viitorul poporului român.

D-lor, urmează pasajul în care se anunţă punctele de legiferare pentru sesiunea scurtă în care ne aflăm, sesiunea extraordinară.

Intre aceste puncte, este un punct anunţat astfel: „Avem de lichidat trecutul, ratificând tratatele de pace".

D-lor deputaţi, nu putem anticipa cu nimic asupra ratificării tratatelor de pace; ţin însă de datoria mea să atrag luarea aminte a guvernului, şi în special a d-lui ministru de externe, că nu înţelegem să ratificăm ceva ce nu vom cunoaşte; deci dar, cerem să se publice tratatele de pace, să ni se dea în studiu depe acum, să cunoaştem şi noi, să cunoască şi ţara ceiace avem noi de ratificat.

Şi atunci, de va voi ţara să ratifice, vom ratifica şi noi, dar mai înainte de toate trebuie să le cunoaştem! Căci de semnat, s'a semnat; cum s'a semnat, nu vreau

să insist, dar fără ca noi în marea noastră majoritate, nici din această Cameră, nici din Camera trecută, să cunoaştem textele precise ale tratatelor de pace şi în special al tratatului de pace cu Austria, cu anexele lui.

Prin urmare, dacă ar fi intenţiunea cuiva ca să ne pună pe noi în situaţiunea de a ratifica lucruri cari nu le-am cunoaşte bine, noi vă prevenim că suntem hotărâţi să protestăm în numele ţării, în numele intereselor celor mai mari ale poporului român, cu toată energia, împotriva unui asemenea sistem.

D-lor, între punctele care se anunţă pentru toamnă este legea muncii şi legea reglementării grevelor.

D-lor, asupra acestor chestiuni, ca şi asupra altor lucruri de cea mai mare importanţă, trebuie să se vină cu legiferări radicale.

De altfel socot că trebuiesc legiferări radicale în cela ce priveşte toate greutăţile prin cari trecem, legiferări radicale şi nedrămăluite ca la farmacie. In ceiace priveşte legea reglementării muncii şi a grevelor, d-lor, să se ştie că până când nu se va veni cu o lege în care să se prevadă, sub forma părtăşiei la beneficiu, coproprietatea lucrătorilor în fabrici, să se ştie că până atunci agitaţiile nu vor înceta.

— (D. vice-preşedinte Dr. A. Imbroane ocupă fotoliul presidinţial).

Atunci nu va mai avea nimeni ce spune, nimeni, nici cei mai dornici de agitaţii dintre socialişti, căci dacă vor încerca să spună ceva, vă asigur eu că-şi vor găsi acel ac de cojoc, pe care l-ar fi împrumutat cuiva unul dintre dumnealor. In momentul în care lucrătorii din fabrică vor fi coacţionari într'o anumită proporţie şi când şi sub această formă vor participa la beneficiile fabricii, aş voi să-l văd pe acela, care va îndrăzni să-i sfătuiască la limitarea oarelor de muncă şi la grevă.

Dar să se ştie bine, că până atunci nu se poate

aranja temeinic o liniştită evoluţiune a muncii în fabrici.

Eu, d-lor deputaţi, atrag luarea aminte a acelora cari au de gând să legifereze acest lucru, să mediteze asupra acestei propuneri care o fac.

Apoi, d-lor, se anunţă în proectul de răspuns o serie întreagă de mari reforme pentru la toamnă; între altele reforma electorală, reforma agrară, reforma financiară şi administrativă.

Mă voiu opri puţin asupra reformei agrare.

D-lor deputaţi, chestiunea urgenţii, de care am vorbit mai sus, priveşte mai ales reforma agrară. *Imi fac cea mai înaltă datorie atrăgând luare aminte a tuturora, că nu este a se amâna deloc legiferarea chestiunei agrare pentru la toamnă sau pentru la iarnă. Acuma trebuie să se legifereze chestiunea agrară întreagă!* (Aplause prelungite).

Să se ştie, *să ştie guvernul, că sunt mulţi, foarte mulţi din majoritate, cari sunt deacord cu ceiace spun în clipa aceasta.* (Aplause prelungite).

Nu putem pleca acasă până nu se va legifera chestiunea agrară! (Aplause prelungite).

O voce: Vom face legea noastră, nu a d-voastră, şi mai bună ca a d-tale, d-le Mihalache, şi ai s'o votezi şi d-ta.

D. I. Mihalache: Noi vă dorim urgenţa.

D. I. Zelea-Codreanu: Imi pare bine de această dulce emulaţiune. Sunt convins că din cele mai bune intenţiuni vine şi nerăbdarea de aici şi nerăbdarea de acolo, în ceiace priveşte chestiunea legii agrare.

Şi acum câteva cuvinte asupra principiilor legii agrare. Vedeţi d-voastră, de o parte se spune: a noastră e mai bună, de cealaltă se răspunde: ba, a noastră va fi mai bună.

Dumnezeu să ne-o dea pe cea mai bună, şi care va fi cea mai bună, aceia să se voteze. Care e mai bună, să vă spun eu acum: D-lor, *cea mai bună, întâiu e aceia care vine mai repede şi al doilea, cea mai bună e*

aceia care nu drămălueşte această complicată chestiune, nu drămălueşte – cum drămălueşte farmacistul la farmacie, ci cântăreşte cu meja. Aceia e cea mai bună. (Aplause puternice).

D-lor deputaţi, se spune că sunt foarte multe studii de făcut şi că de aceia întârzie legea agrară.

O voce: Cine spune?

D. I. Zelea-Codreanu: Se spune din svon public. D-lor deputaţi, în ceiace priveşte împărţirea pământului la ţărani, trebuie să se ştie un lucru precis. Şi eu cred că îl ştie toată lumea afară de copii, cu adevărat *numai copiii, de un fel sau altul, nu-l vor fi ştiind, anume, că mai presus de actele de guvernământ în chestiunea aceasta*, este o lege puternică, hotărâtoare, *e legea economică firească, care în momentele acestea stăpâneşte chestia pământului: legea cererei şi a ofertei braţelor de muncă în special, şi a mijloacelor de muncă a pământului în genere!*

D-lor, din momentul în care vom privi chestia prin această lege economică firească, din momentul acela nici ţărănimea şi nici proprietarii nu se vor întreba: cât pământ să se dea ţărănimii şi cât pământ rămâne marilor proprietari.

D-lor, pe teritoriul vechiului regat, înainte de răsboi, în fiecare vară, pentru muncile agricole, se aducea, – toţi o ştim – zeci de mii de lucrători agricoli, din diferite ţări, din Serbia, din Bulgaria, din Turcia, din Polonia, din Podolia, din toate părţile. Azi poţi să-l cântăreşti cu aur că nu-l aduci, nu pentrucă nu vrea, ci pentrucă şi acolo, în urma răsboiului, lumea s'a prăpădit, şi nici ţăranilor acelora nu le-au rămas destule braţe, ca să-şi poată munci pământul lor. Al doilea, înainte de răsboiu aveam braţe atâtea câte aveam, şi din ele s'au aşternut în pământ 800 de mii de oameni, floare, în timpul răsboiului.

O voce din băncile socialiste: Foarte rău.

D. I. Zelea-Codreanu: Nu foarte rău, căci *s'au*

așternut pentru mărirea țării și asigurarea viitorului poporului român. Pe jertfa lor glorioasă s'a întemeiat România-Mare, deci foarte bine și slavă vecinică lor! (Aplause frenetice).

Dar, fac constatarea că *nu sunt brațe atâtea câte ne-ar trebui, apoi lipsesc vite de muncă*; boi și cai aveam înainte de răsboiu atâția, nu știu dacă azi a mai rămas a cincia parte! Așa fiind, d-lor deputați, *nu există nici o putere din lume care să oprească ca pământul de cultură să intre în stăpânirea acelor cari îl muncesc.* Și iată pentru ce: *Omul înțelege să muncească pe pământul lui.* Și atunci noi putem impune condițiuni câte voiți d-voastră. Nu opt ceasuri câte voiesc dumnealor, socialiștii, ori șase, nu 12 cât muncesc țăranii, ci *vă asigur că, fără impunerea noastră, țărănimea va munci 16, 18 ore pe zi în vremea muncilor agricole*, dar să știe... (D. deputat Cristescu întrerupe),

O voce: Să muncească pentru Cristescu!

D. *I. Zelea-Codreanu: să știe că muncesc pe pământul lor, pentru interesul lor și al țării, nu pentru a ținea* — cum ați spus d-voastră — *paraziții comuniști cari voiesc să muncească numai patru oare pe zi sau deloc.* (Aplause). *Căci acei cari nu muncesc nimic, și au lefuri prea mari sunt paraziți, numai acei cari pun munca lor pentru interesul țării aceia sunt muncitori adevărați, și aceia sunt țaranii!* (Aplause).

Și atunci, dacă așa stau lucrurile, s'o spunem încet între noi — să nu audă nimeni (ilaritate) — dacă și de-o parte și de alta ați făgăduit prea grabnic înfăptuirea legii agrare, alimentând nerăbdarea firească care există, atunci, d-lor deputați, nu ni-e permis să plecăm de aici până nu vom legifera chestiunea agrară și nici nu ni e permis să legiferăm altfel, decât cum legile economice însăși ni cer. Pământurile de cultură trebuie să intre în mâinile acelora cari le vor munci. Nu se poate altă soluție. (Aplause).

D-lor deputați, dar se va spune: totuși pentru aceasta trebuiesc studii. Răspund: studiile sunt foarte simple în clipa în care d-voastră nu veți socoti ce luați din marea proprietate, ci ceia ce lăsați marei proprietăți!

O voce: Foarte bine!

D. I. Zelea-Codreanu: Deci dar, ce-i las marei proprietăți? Nu, am greșit: Ce voi lăsa marilor proprietari? Nu voi spune cum a spus cineva, ca să-l scoți, să nu-i lași nici 5 hectare de pământ și să-l scoți și din casa lui, ferească Dumnezeu! In mintea și în inima poporului român nu există asemenea concepțiuni de comunism sălbatic!

O voce: Cine a spus aceasta?

D. *I. Zelea-Codreanu:* A scris-o, nu a spus-o.

O voce: Cine a scris-o?

D. *I. Zelea-Codreanu:* D. Dr. Lupu, în gazeta d-sale dela Huși pe care v'am cetit-o. Insă, d-lor deputați, *înainte de a întreba cât las, eu pun întrebarea: cui las!* Aceasta ca să arăt cât e de simplu de legiferat. *Ii las aceluia care înțelege să se ocupe el direct de agricultură*, (aplause), *aceluia care înțelege, care se obligă sub sancțiune de lege, să alcătuiască fermă model, trebuitoare țării și trebuitoare țărănimii! Aceluia și numai aceluia.*

Cât îi las? D-lor deputați, în momentul în care voi reduce lucrurile, ca să-i las numai aceluia care face și se obligă sub sancțiune să facă fermă model, *în momentul acela vă asigur eu, că nici nu va mai fi pusă întrebarea: cât îi las? Dela sine va ști el cât trebuie să-i rămână să facă fermă. Și dela sine urmează că tot restul va trebui să se împartă țărănimii!*

Dar veți spune: Dacă vom face legiuirea așa, totuși trebuie să se știe că trebuie să treacă ani de zile, până când fiecare țaran să aibă pământul său deosebit. Aici fac o imputare unor membri din partidul țărănesc. Eu am auzit că partidul țărănesc ar avea în proiect, că după ce se va face exproprierea pământu-

lui, apoi până când se va instăpâni în mod individual fiecare sătean, să treacă aproximativ 5 ani de treptată desfacere a obştiilor.

D-lor, sunt cu desăvârşire în contra acestui mod de împroprietărire. *Împroprietărirea se poate şi trebuie să se facă foarte repede, eu zic: imediat!* Odată făcută legea, pentru a fixa cota de pământ care trebuie împărţită ţărănimii, în marea majoritate a cazurilor se poate proceda în modul următor: *se măsoară şi se împarte pământul prăjineşte, de către comisia din sat,* până atunci până vor veni inginerii, peste un an sau peste doi, când vor ajunge acolo, când adică vor trebui să facă o hartă de împărţire a pământului, când vor face cadastrul. Atunci vor găsi că cutare are jumătate prăjină mai mult, ori are o prăjină mai puţin, şi-l vor fixa pe fiecare în hotarele sale în mod definitiv.

Acest lucru trebuie să se facă cu cea mai desăvârşită grabă! (Intreruperi pe băncile federaţiei).

O voce depe băncile federaţiei: Visezi d-le, d-ta!.

O voce depe băncile majorităţii: Se aplică aşa.

D. I. Zelea-Codreanu: Da, se aplică, decât vedeţi d-voastră, mie îmi pare foarte rău că d-voastră îmi adresaţi această întrerupere, întâiu fiindcă eu ştiu ce vorbesc, şi al doilea, că prin aceasta m'aţi sili să spun ceiace nu vreau eu să spun în momentul acesta de aci. (Ilaritate pe băncile federaţiei).

D. I. Mihalache: D-le Codreanu, dacă d-ta faci aceasta cu intenţiune de a insinua ceva la adresa noastră, vă somăm să spuneţi ceeace spuneţi, că nu vreţi să spuneţi de aici.

D. I. Zelea-Codreanu: Eu nu insinuez niciodată, şi apoi nici nu m'aţi întrerupt d-voastră.

D. Dr. N. Lupu: D. Mihalache spune că nu este adevărat ceeace ai declarat dumneata cu privire la cei 5 ani. (Ilaritate).

D. I. Zelea-Codreanu: Dacă nu-i adevărat, s'o spună dumnealui!

D. I. Mihalache: Sigur că nu este adevărat.

D. I. Zelea-Codreanu: D-lor, în partea cea din urmă a proiectului de răspuns găsesc fraza: „înţelegem a învălui în aceiaş ocrotire şi pe cetăţenii de altă naţionalitate".

Voci: Să auzim.

Alte voci: Vine chestia ovreiască.

D. I. Zelea-Codreanu: D-lor, ţin să fac următoarea declaraţie:

Voci: Să auzim!

D. I. Zelea-Codreanu: Pe pământul României Mari sunt mai multe naţionalităţi.

Toţi ştiu că poporul român nu are nevoie de nici o siluire şi de nici o ameninţare din afară, pentru a garanta libertatea desăvârşită culturală şi naţională a tuturor naţionalităţilor, cari trăiesc pe pământul României-Mari (aplause) şi nu are nevoe de aceasta, d-lor, pentrucă nu există....

O voce: Ai întrebat pe d. Cuza?

D. I. Zelea-Codreanu: Pe pământul României-Mari...

O voce: Ce zice partidul d-voastră?

D. I. Zelea-Codreanu: Nu ai nici o grijă, răspund eu faţă de partid pentru toate câte le voiu spune de aici!

D-lor deputaţi, *nu s'a născut şi nu se va naşte un român care să-i spună unui om de altă naţiune, de alt sânge: fă-te Român! Românul este prea mândru pentru aşa ceva.* Dar ceva mai mult, Românul îi spune: Dacă vrei să te faci Român, să nu te faci Român numai de datine şi de obiceiuri, ci şi de limbă, pe care trebuie să o vorbeşti foarte bine; căci noi nu suntem ca Ungurii, cari erau gata să aplaude pe oricine, care era în stare să spună două, trei vorbe în limba lor, şi să-l admire cât de frumos vorbeşte.

Românul, pentru cine îl aude vorbind pocit, are o armă cumplită, o armă grozavă: sarcasmul şi râsul. Işi râde de el.

Voci: Destul de rău! (Protestări).

D. I. Zelea-Codreanu: li cere să vorbiască perfect românește.

D. *Dr. N. Lupu*: D-le Codreanu, sunt dator să vă atrag atențiunea că în această incintă sunt foarte mulți reprezentanți ai naționalităților din Ardeal.

D. I. Zelea-Codreanu: Ei vorbesc toți destul de bine românește, eu însă vorbesc despre marea toleranță a poporului român. (Aplause).

D. *C. Xeni*: Nu e toleranță, e drept.

D. *I. Zelea-Codreanu:* E drept, însă acest drept rezultă nu numai din concepțiunea de drept internațional, ci el rezultă din însuși sufletul poporului român, că poporul român, așa înțelege, asta vreau să spun! Anume că nu înțelege poporul român să-l silească pe cineva să-și lepede neamul lui și să se dea în neamul românesc, el nu înțelege să-l facă pe cineva să-și lepede legea lui și să-l silească, se se dea în legea românească. Ca să vedeți până unde merge această concepție a poporului român, să vă citez o epigramă a d-lui Cuza, care a făcut-o cuiva, care voia să-și lepede legea lui, dar numai pentru interes, nu din convingeri adânci. I-a spus unuia la Iași:

„Geaba cerci să te botezi jupâne,
Căci apa trece, jidovul rămâne“!

(Ilaritate și aplause).

Voci: Autorul!

D. *A. C. Cuza*: E aici de față!

D. *I. Zelea-Codreanu*: Prin urmare vedeți, nu cerem nimănui să-și lepede legea lui, nu cerem nimănui
să-și lepede naționalitatea lui. Insă, d-lor, sunt dator să
constat că *pe pământul românesc sunt naționalități din ace-*
lea cari s'au alipit cu tot sufletul la România-Mare; este na-
ționalitatea care a făcut declarațiunea dela Mediaș, este na-
ționalitatea care cea dintâi a făcut declarațiunea dela Cernăuți;
să se știe că poporul român nu uită acest lucru, și nu va uita
niciodată în viitor dragostea cu care s'au alipit aceste naționali-
tăți de patria-mumă, de România-Mare (Aplause puternice).
Este o a doua categorie de naționalități, sunt naționalită-
țile cari încă nu s'au desvățat să se uite dincolo de hotare, și
se uite cu ură la alcătuirea Statului român!

Să se știe bine, *acelora le facem declarațiunea, să-și ia odată pentru totdeauna rămas bun dela orice gând de dușmănie și dela orice gând de știrbire a României-Mari! Pentru un bulgăre din România-Mare, cel din urmă ins din acest neam e hotărît să moară! Nu se va știrbi pământul românesc niciodată! (Aplause).*

Să știe și acei cari visează spre răsărit și acei cari visează spre apus și acei cari visează spre miazăzi, că nu vom permite nici odată să se atingă hotarele țării! (apl.)

D-lor deputați, în sfârșit *mai este o naționalitate, care nu se uită într'o anumită parte peste hotar, ci care se uită în toate părțile, peste toate hotarele, și care naționalitate socoate că va putea prin ajutorul celor de peste hotare și prin lupta lor economică ascunsă împotriva noastră, să ne opriască de a ne creia clasa de mijloc românească națională și de a fi stăpâni pe orașele noastre, de a fi stăpâni pe cultura noastră națională originală, de a fi stăpâni pe bogățiile pământului nostru! Cari cred că vor putea să se substitue păturii noastre diriguitoare.*

Această naționalitate să știe: Pe câtă vreme va sta pașnică și nu va unelti pe pământ românesc împotriva intereselor românești, se va bucura de toate drepturile și de toată egalitatea în fața poporului românesc.

In momentul însă în care va crede, că poate să înfrângă economicește poporul român și să uzurpe, sub diferite forme conducerea lui, toate puterile vii ale neamului acestuia se vor uni pentru a înlătura această primejdie care ne amenință. (Aplause).

D. *A. C. Cuza*: Foarte bine.

D. *C. Xeni:* Care naționalitate?

D. *A. C. Cuza*: Jidanii, d-le. (Ilaritate).

D. *C. Xeni*: Aceia este naționalitate? Aceia este rasă!

D. *I. Zelea-Codreanu:* D-lor deputați, ultima frază asupra căreia mă voiu opri este aceasta: „în politica externă, alăturarea strânsă de aliații cari ne-au ajutat“.

Țin să fac, în numele partidului naționalist-democrat doctrinar.... (Intreruperi).

Voci din minoritate: A! A! (Ilaritate).

D. *I. Zelea Codreanu*: Apoi, dacă ați plecat și n'ați auzit explicațiile dela început, ce să vă fac. (Ilaritate). Și ați plecat, anume zic eu, ca să nu le auziți! (Aplause).

Țin, d-lor deputați, să declar că *nu cred ca să poată exista pe pământul românesc un om politic, care să creadă că se poate uita în viitor sângele vărsat în comun cu aliații, că se poate uita aceia dintre ostașii aliaților, cari au murit aci pe pământul românesc, apărând steagul nostru și libertatea românească, precum cred că* nu se va mai uita niciodată de către aliați...

D. *Virgil Madgearu*: Dar dacă erau jidani?

D. *I. Zelea Codreanu*: *...nu se va uita niciodată de către aliați și faptul că intervenția noastră armată a avut darul de a atrage asupra ei 40 de divizii vrăjmașe, schimbând astfel pasul soartei.* Și asupra politicii externe în deobște, eu cred că *cea mai bună dintre toate politicile externe este aceia de a pregăti puterile poporului românesc, ca el să poată totdeauna să impună dușmanului și să fie de folos în toată puterea cuvântului și aliaților și civilizației omenești în deobște* (Aplause).

D-lor, încheind...

Voci (din minoritate): A! A!

D. *I. Zelea-Codreanu*: D-lor, am auzit eu alte lucruri mult mai fioroase decât exclamațiile d-voastră, și nu m'am speriat. (Aplause, ilaritate).

O voce (din minoritate): Mai fioroase decât acestea n'ai auzit. (Ilaritate).

D. *I. Zelea-Codreanu*: Foarte inteligentă întrerupere, cu toate acestea trec asupra ei. D-lor deputați, îmi pare rău că distracția ușoară a minorității nu schimbă împrejurările extrem de grele prin cari trece neamul nostru în momentele acestea atât de grele, încât eu aș crede că sunt chiar mai grele decât momentele cele mai hotărâtoare prin cari am trecut noi.

D-lor deputați, în asemenea împrejurări, când în-

grijorarea vine din toate părțile, când îngrijorarea chiar în mod oficial este afirmată prin cuvinte cari ne vin de pe banca ministerială și încă odată repet, prin ceiace fiecare din noi știm, în momentele în cari greutățile sunt nu numai în lăuntrul țării noastre, ci lucruri foarte îngrijitoare se prepară împotriva noastră dincolo de hotarele țării, de către dușmanii noștri, în momentele acestea toată lumea se întreabă cu îngrijorare cum vom scăpa din greutățile acestea? D-lor, *am adânca convingere că prin unirea tuturora, voită sau nevoită, vom trece peste toate greutățile, pentru că poporul român are o pavăză întreită*: **Dumnezeu, Regele și Armata!** *Și poporul român căruia Dumnezeu i-a hărăzit un mare și strălucit viitor, va ajunge în scurtă vreme la strălucirea predestinată urmărind trei căi*: **Calea ordinei, calea muncii și calea dreptății.** (Aplause).

INTERPELĂRI ȘI COMUNICĂRI

IN ȘEDINȚA DIN 2 AUGUST 1920

D. *Duiliu Zamfirescu*, președinte: Dau atunci cuvântul d-lui Zelea-Codreanu pentru a anunța o interpelare.

D. *I. Zelea-Codreanu*: D-le președinte, am onoare a interpela pe d. Subsecretar de Stat al refacerii și pe d. Ministru de finanțe:

1. Au cunoștință dumnealor de *mărimea dezastroasă a distrugerilor produse de răsboiu în comunele Dornelor și pe valea Bistriței din județul Suceava?*

2. Ce măsuri au luat sau intenționează a lua, pentru ca populația acestei regiuni — câtă a mai rămas — *să nu fie silită a locui și iarna care vine în colibe de cetină sau bărăci de scânduri*, pe gerurile aspre ale regiunii aceleia.

3. Ce măsuri socot dumnealor, că ar fi potrivite pentru a garanta *hrana populației* în aceste regiuni, unde cerealele nu se fac, iar comunicația în timpul iernii este foarte grea, câteodată chiar imposibilă din cauza troienilor.

4. Ce măsuri intenționează, pentru a procura acelei populațiuni *îmbrăcăminte* în vederea iernii ce vine?

5. *Refacerea întreagă* de atâta timp așteptată, *a acaretelor, a împrejmuirilor, a vitelor cornute și a oilor* — cari înainte de răsboiu alcătuiau bogăția acelei regiuni și o mare bogăție a țării — este măcar definitiv plănuită? Și care este planul?

6. Pentrn acele dintre averi cari nu se pot reface, *când se vor achita despăgubirile bănești?* Măcar decretul-

lege relativ la acontul de 20% asupra despăgubirilor când se va înfăptui?

7. Având în vedere *chestiunea generală a refacerii regiunilor distruse de războiu din întreaga Românie-Mare și a despăgubirii bănești a daunaților*, d. ministru de finanțe a avizat la soluționarea uriașei părți pur financiare a problemei? Și care anume, socoate d-sa, că ar fi soluția?

A doua:

Am oncarea a atrage luarea aminte a d-lui ministru de răsboiu asupra stării imposibile în care au rămas în urma răsboiului *șoselele județului Fălciiu*, cari, fiind grav deteriorate prin mulțimea trupelor, cari au staționat în județ, cum și prin trecerea trupelor rusești, au fost aproape desființate prin mai multe ploi torențiale și inundații din vara aceasta. Populațiunea județului suferă imens, de oarece cea mai neînsemnată ploaie face comunicația absolut imposibilă. In acelaș timp e un mare neajuns atât pentru interesele locuitorilor din dreapta Prutului, cât și a celor depe malul stâng, lipsa de *poduri fixe* măcar în locurile cele mai importante. De altfel, în genere chestiunea podurilor peste Prut — mai ales în această regiune — o socot de mare importanță strategică și națională.

Pentru toate aceste motive, am onoare a ruga pe d. ministru de răsboiu, să ordone, ca o parte din trupele cari ajută la refacerea țării să se transporte în județul Fălciiu, pentru dregerea șoselelor și construirea podurilor peste Prut.

A treia:

Am onoarea a vă ruga să binevoiți a interveni la d. Subsecretar de Stat al aprovizionării să binevoiască a-mi comunica măsurile, pe cari le-a luat sau de urgență le va lua pentru *aprovizionarea țărănimii cu bumbac* pe prețuri convenabile. Fiind știut că prețurile actuale sunt o adevărată spoliațiune, când bumbacul există în comerț. De multe ori nu există de loc, și lipsa lui amenință sănătatea țărănimii.

Din răspunsul ce voiu primi, voi vedea dacă nu va fi cazul de a desvolta o interpelare.

Ultima:

Am onoare a vă ruga să binevoiţi a interveni la d. Ministru al agriculturii, cum şi la d. Ministru secretar de Stat, preşedinte al comisiunii de împroprietărire, să mi se comunice de urgenţă: Ce măsuri au luat dumnealor pentru *a se procura ţărănimii uneltele agricole* de cari duc mare lipsă şi pentru cari – când le găsesc – trebuie să plătească preţuri exorbitante?

Ce măsuri au luat ca însemînţările de toamnă să nu fie imposibile, din cauză că ţărănimea a ajuns să fie aproape complect lipsită de instrumente agricole?

Din răspunsurile ce voi primi voi vedea, dacă nu va fi cazul de a desvolta o interpelare.

D. Duiliu Zamfirescu, preşedinte: Se vor comunica guvernului.

LA MORMÂNTUL LUI ŞTEAN CEL MARE

Cuvântare rostită în ziua de 15 Iulie 1919, la prima aniversare a morţii Lui pe pământul desrobit

După note stenografice de Leca Morariu. Extras din ziarul „GLASUL BUCOVINEI".

Prea Sfinţite, domnilor miniştri,
domnilor generali şi fraţi Români,

Era în ziua de 7 Octombrie 1916. Duşmanul năvălise la Oituz – poarta vechii Moldove – peste hotarele vechi. Duşmanul înpătrit la număr şi înzecit în arme, noi reîntorşi din Ardeal cu menirea de a-i ţinea piept. N'aveam aproape nimic mai mult decât baioneta şi pieptul... In ziua aceia, în timpul unui aprig asalt, bătuţi de gloanţele mitralierelor, de ploaia de obuze şi de şrapnele, cum şi de copacii cari se răsturnau peste noi tăiaţi de obuze, eram cuprinşi de îndoială. Inima omului celui mai oţelit se moaie în asemenea împrejurări.

Atunci, în clipa îndoielii, am auzit un cântec prin freamătul codrilor dela Oituz, venind din îndepărtate adâncuri ale vremii, cântecul ostaşilor lui Ştefan Vodă, alcătuit de El însuşi:

Hai fraţi, hai fraţi,
La năvală daţi!
La năvală daţi,
Crucea Vă-apăraţi!

(aplause îndelung repetate).

Cântecul de înviorare s'a întins în toată regiunea Oituzului, a cuprins ca o putere grozavă toate sufletele noastre, năvala s'a dat şi duşmanul a fost înfrânt. (aplause) Da, crucea lui Hristos, pentru a cărei biruinţă au sângerat, prin mii de ani strămoşii, crucea lui Hristos, care înfăţişa dreptatea lui Dumnezeu şi a oamenilor, care în-

fățișa libertatea tuturor neamuri'or pe pământul lor, care înfățișa deci scoaterea din robie a neamului nostru și a întregului pământ românesc, a făcut ca și România să se avânte în focul răsboiului lumii, cu toată hotărîrea. După pilda strămoșilor, văzând crucea lui Hristos în primejdie, nu ne-am întrebat nici cât de mulți sânt dușmanii, nici cât de înarmați, nici cât de puțini sântem noi, nici cât de slab înarmați, ci având în sufletul nostru siguranța că nu poate fi biruită până la sfârșit crucea și puterea lui Dumnezeu, ne-am aruncat în luptă, (aplause puternice), și am înălțat un potir nesfârșit de mare — sfânt ca potirul sfintei comunicături — pentru a aduna în el atâta sânge și lacrimi, cât n'ar fi putut da nici un neam din lume. Și le-am închinat lui Dumnezeu, drept jertfă de suferință pentru răscumpărarea dreptății noastre sfinte.

Și pentru întreg neamul nostru dela Nistru până la Tisa, a început suferința — atâta suferință, de s'ar fi frânt inima oricărui neam din lume. A noastră nu s'a frânt! (Aplause frenetice).

In *Basarabia* flăcăii și toți bărbații sângelui nostru trebuiau să lupte sub steagurile acelora și pentru biruința acelora, cari de sute de ani urmăriau moartea neamului nostru pe pământul strămoșesc.

Cine ar putea oare descrie groaznicile suferinți ale neamului nostru de pe pământul sfânt al acestei *Bucovine*? Pe când toată vlaga bărbătească a țării muria cu zecile de mii pentru biruința stăpânului, care nu urmăria altceva, decât să devie cât mai puternic, ca să poată încinge, ca să poată încătușa poporul român din Bucovina în lanțuri cât mai groase și cât mai grele, — pe atunci copiii fără tată erau smulși de călăii jandarmi din brațele mamei și duși la spânzurătoare în fața satului întreg, cum s'a întâmplat cu copilul de doisprezece ani din Cuciur-Mare (lumea de față are ochii scăldați în lacrimi). Pentru a stârpi cu desăvârșire seminția noastră depe aceste plaiuri, stăpânitorii călăi au ridicat pe mar-

ginile șoselelor rânduri de spânzurători, în cari atârnau trupurile a sute de bărbați și femei, pentru ca cei ce trăiau să fie stăpâniți de groază, până le-ar fi venit și lor rândul (mare emoție), iar preoții noștri au fost puși în lanțuri, batjocoriți de străini și schingiuiți (strigăte: jos călăii!).

Fiii vechii *Transilvanii*, urmașii viteji ai eroilor Horia și Avram Iancu, erau duși cu sila să moară sub steagurile asupritorilor pentru a apăra interesele acelora, cari l-au tras pe roată pe Horia și cari așteptau cu nerăbdare să biruiască acuma prin vitejia nației românești, care și ea tot cu roata trebuia să fie răsplătită!... Și acolo, în urma vitejilor plecați pe front, închisorile, schingiuirile, prădăciunile erau întrebuințate împotriva bătrânilor, a copiilor, a femeilor neamului nostru, iar preoții și toți aceia cari înfățișau conștiința națională a neamului acestuia, erau puși în lanțuri, batjocoriți, schingiuiți și omorâți (emoție puternică)...

Și s'ar putea oare găsi cuvânt care să descrie pe lângă toate acestea, grozăvia sfâșierii între frați, când *Bucovineni și Ardeleni pe de o parte și Basarabeni de cealaltă* erau mânați să se omoare întreolaltă spre folosul dușmanilor lor de veacuri?!...

Dar suferințele prin cari am trecut în România veche în timpul răsboiului, cine le-ar putea descrie? Și mărimea jertfei de sânge și de moarte cine ar putea-o spune? *Nici un neam din lume n'a jertfit ce am jertfit noi în timpul răsboiului acestuia: Jumătate din cei ce s'au aruncat în luptă — floarea țării — s'au așternut în pământ, pentru a arăta și de astă dată temeinicia drepturilor neamului nostru asupra pământului său.*

Și peste tot, în tot lungul și largul pământului românesc, dela Nistru și până la Tisa sute de mii și milioane de inimi au așteptat în zadar, privind în zarea satului, să vadă ori de nu vine fiul, nepotul, ginerele sau ruda apropiată, cari n'au venit și nu vor mai veni niciodată. Atâtea soții își așteaptă soții, atâtea surori

frații, sute de mii de copii, orfani și de tată și de mamă așteaptă și azi să vie aceia, pe cari în zădar îi așteaptă, căci ei nu vor veni (lumea de față plânge). Și din câți au venit, câți schilozi, câți cu sănătatea pentru totdeauna zdruncinată, de te întrebi, câți oare vor fi cu adevărat sănătoși.

O Doamne, atâta suferință, încât s'ar fi frânt inima oricărui neam din lume! Inima noastră însă nu s'a frânt, pentrucă aveam convingerea că luptăm pentru cele mai înalte idealuri ale omenirii, pentru sfințenia neasemănată a dreptății noastre, adecă pentru crucea lui Hristos. Iar când eram în primejdie de-a ni se muia inima, răsuna misterios în văzduhul Moldovii întregi, în freamătul codrilor, în murmurul apelor, în șuierul vântului, acelaș cântec:

Hai frați, hai frați,
La năvală dați!
La năvală dați,
Crucea Vă-apărați! (aplause prelungite)

Hai frați, hai frați,
La năvală dați!
La năvală dați,
Steagul Vă-apărați! (aplause furtunoase)

Hai frați, hai frați,
La năvală dați!
La năvală dați,
Țara Vă-apărați! (aplause și strigăte:
(trăiască România Mare!)

Năvala am dat-o, cu toate jertfele și cu toate su-
ferințele. *Și la Oituz, și la Mărăști, și la Mărășești —*
am biruit! (aplause entusiaste, strigăte: Trăiască ar-
mata română!) *Am biruit cum a biruit El, la Podul-*
Inalt, la Baia, în Codrii Cozminului, — am biruit duș-
mani împătriți la număr, am biruit cu câte trei divizii
de-ale noastre, câte douăsprezece de-ale lor! *Am bi-*
ruit, pentrucă sufletul nostru a fost inspirat de duhul

marelui Arhanghel al căruia țărână se odihnește în acest mormânt!... Am biruit noi, dar mai mult au biruit strămoșii prin noi, și înaintea tuturora a biruit Ștefan cel Mare și Sfânt! (aplause prelungite).

Și iată acum ceasul răsplătirii și al bucuriei! Cum nu s'a frânt inima noastră de suferință în timpul jertfelor, așa s'o ținem tare, să nu se frângă nici de bucuria negrăită a ceasului acestuia (aplause puternice). Căci iată libertatea s'a întins peste întreg pământul românesc, (aplause prelungite) și toate țările cari au fost umbrite pe vremuri de steagurile cu chipul Sfântului Gheorghe pe ele, alcătuiesc o singură Țară mare (entusiaste strigăte: Trăiască România Mare!) sub umbrirea steagurilor marelui nostru Rege Ferdinand!.. (aplause furtunoase, ovații, strigăte: Trăiască Regele!)

Se cuvine deci, ca, în ceasul acestei bucurii, când steagurile oștilor noastre fâlfâie apărătoare la Chilia, la Cetatea-Albă, la Soroca, la Hotin și pe vechile hotare dela marginile Pocuției, însemnate cu pietre ce purtau chipul bourului Moldovii, — și când ele flutură pe malurile Tisei, stând gata să desăvârșiască întinderea libertății românești până la hotarele firești ale pământului românesc (aplause, strigăte: Trăiască Banatul!), în ceasul acesta se cuvine, zic, ca împreună cu noi, cari sântem adunați din toate ținuturile românești, să îngenuncheze în fața mormântului acestuia întregul nostru neam! Să îngenuncheze, spre a mulțămi lui Ștefan Vodă cel Sfânt și Mare, atât neamul nostru de astăzi, cât și cu el împreună noianul nesfârșit de înaintași, cari luptând sau muncind au murit, ca să putem avea bucuria ceasului acestuia!

Sculați deci din mormintele voastre, voi toți vitejii cari ați murit cu arma în mână, luptând pentru libertate și pentru pământul românesc, sculați cu toții, începând dela zeescul Decebal, voi toți ce ați căzut sub ruinele Sarmisegetuzei, sculați viteji dela Podul-Inalt, dela Chilia, dela Cetatea-Albă, dela Baia, dela

Valea-Albă, din Codrii Cozminului, sculaţi viteji dela Plevna şi Griviţa, sculaţi eroi dela Oituz, Mărăşti, Mărăşeşti, sculaţi voi toţi cari aţi fost schingiuiţi şi omorîţi de osebiţi călăi ai neamului nostru, sculaţi căci e ceas de mare bucurie! Sculaţi să îngenunchiaţi împreună cu cei de astăzi la mormântul Sfântului Ştefan, şi — scoală şi Tu din mormânt, Ştefane, Măria-Ta! . . . (emoţie zguduitoare; lumea de faţă plânge). Priveşte-l, norodul Tău viu şi norodul de umbre al Neamului Tău. *Prinos de slavă şi de mulţămită Ţie, în ceasul celei mai sfinte bucurii! Şi drept chezăşie a mulţămitei noastre primeşte azi acest jurământ:*

Jurăm, Măria-Ta, că moşia mare românească întruchipată astăzi prin unirea tuturor pământurilor româneşti, *unită va rămânea de acum şi până în veci, şi decât să cedăm un bulgăre din ea, mai bine să piară şi cel din urmă ins al seminţiei noastre!* (aplause entusiaste).

Jurăm, Măria-Ta, ca prin muncă încordată şi necurmată, în tot largul şi'n tot latul Ţării, şi din *sus* până *jos, să prefacem moşia românească într'un adevărat raiu pământesc!* (aplause puternice). Şi iară:

Jurăm, prin unirea noastră a tuturor să facem **ca Ţara românească, românească să fie!** (aplause îndelung prelungite, ovaţii).

Prețul Lei 3.50